

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський державний університет харчування та торгівлі

ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ

Візуальне супроводження курсу для студентів спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітній ступінь магістр

Харків
ХДУХТ
2020

Візуальне супроводження курсу «Експертиза товарів» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеню магістр [Електронний ресурс] / укладачі А. А. Дубініна, Т. М. Летута – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2020. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

Укладачі: д-р техн.наук, проф. А. А. Дубініна,
канд. техн. наук, проф. Т. М. Летута

Рецензент: д-р. техн. наук, проф. Г. В. Дейниченко

Кафедра товарознавства та експертизи товарів

Схвалено методичною комісією ХДУХТ за спеціальністю
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Протокол від 23 грудня 2019 року № 8

Схвалено вченою радою ХДУХТ
Протокол від 19 лютого 2020 року № 9

Схвалено редакційно-видавничою радою ХДУХТ
Протокол від 18 лютого 2020 року № 14

© Дубініна А.А., Летута Т.М.,
укладачі, 2020

© Харківський державний
університет харчування та
торгівлі, 2020

Кієвський державний
університет
харчування та торгівлі

Дисципліна
«Експертиза товарів»

Тема: «Експертиза
товарів»

Лекції

План лекції: Поняття та терміни товарознавчих експертиз

- 1. Предмет, мета і завдання експертизи*
- 2. Основні терміни, що використовуються в товарознавчій експертизі*
- 3. Органи, уповноважені проводити товарознавчі експертизи*
- 4. Класифікація експертиз*
- 5. Відмінність між термінами «експертиза» та «контроль»*
- 6. Права й обов'язки експерта*

Предмет, мета і завдання експертизи

Експертиза (від латинського expertus) – дослідження будь-якого питання чи об'єкта, що вимагає спеціальних знань і проводиться з метою мотивований висновок.

- **Товарознавча експертиза** – дослідження експертами партії або окремої одиниці товару з наданням компетентного (мотивованого) висновку.
- **Основною метою експертизи є задоволення потреб та очікувань замовника шляхом надання йому достовірної інформації про дослідження об'єкта експертизи відповідно до визначеного завдання експертизи і застосованим законодавчим та/або регламентувальним вимогам.**

Предмет, мета і завдання експертизи

- **Основними завданнями товарознавчої експертизи є:**
 - організація обстеження та дослідження об'єктів експертизи;
 - установлення відповідності об'єктів експертизи умовам договорів або законодавчим чи регламентувальним вимогам;
 - формування та оформлення об'єктивних і обґрунтованих висновків експерта в актах експертизи.

Предмет, мета і завдання експертизи

Основні документи при проведенні експертиз є :

- нормативні документи,
- технічні умови,
- правила приймання,
- правила відбирання проб,
- правила маркування,
- правила зберігання продуктів,
- товаросупровідні документи, а саме транспортні накладні,
- коносаменти
- та ін.

A decorative graphic on the left side of the slide consists of several thick, curved arrows in various colors (purple, red, blue, yellow, green) pointing upwards and to the right, overlapping each other.

Предмет, мета і завдання експертизи

Під час проведення товарознавчої експертизи використовують спеціальні терміни:

- – *об'єкт товарознавчої експертизи*
– висунуті на експертизу товар (продукція), а також його пакування і маркування;
- – *предметом експертизи* – характеристика товару і факти, отримані експертом у ході оперативного дослідження, а також обставини, що їх спонукали.

Предмет, мета і завдання експертизи

- **Проведення експертизи ґрунтується на таких принципах, як:**
 - **незалежність** – відсутність у експерта фінансової, майнової, родинної, службової або іншої зацікавленості в результатах конкретної експертизи, а також будь-якої залежності від третіх осіб;
 - **чесність** – неупереджене, безпристрасне й самостійне формування думки та висновків;
 - **професійна компетентність** – володіння необхідним об'ємом знань, професійної підготовки, кваліфікації та досвіду, які забезпечують експерту якісне дослідження;
 - **об'єктивність** – відображення реального стану об'єкта експертизи й результатів експертного оцінювання та аналізування, прийняття рішень на підставі фактів;
 - **сумлінність** – проведення експертизи з належною старанністю, уважністю, оперативністю й використанням своїх здібностей і навиків;
 - **конфіденційність** – нерозголошення інформації, одержаної під час проведення експертизи, без згоди замовника, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством України;
 - **професійне поведження** – дотримання пріоритету суспільних інтересів, а також підтримання високої репутації професії та утримання від дій, несумісних з експертною діяльністю й здатних підірвати повагу та довіру до професії експерта, призвести до втрати її громадського іміджу.

Основні терміни, що використовуються в товарознавчій експертизі

Товар – будь-яка річ, що на момент надходження в обіг має бути відокремлена з-поміж інших за визначальними ознаками для конкретного договору купівлі-продажу.

- **Вимоги до товару** – сукупність якісних і кількісних характеристик товару, які відображають уявлення його споживачів про необхідну цінність товару в разі використання його, в умовах обігу і споживання за призначенням.
- **Якість продукції** – сукупність властивостей і характеристик продукції (послуг), які надають продукції або послугам здатність задовольняти встановлені і передбачені потреби.
- **Номенклатура товару** – сукупність усіх асортиментних груп товарів і товарних одиниць, що пропонується для продажу конкретним суб'єктом ринку.
- **Асортимент** – набір товарів різних груп, підгруп, видів і різновидів, що об'єднуються за певною споживною, торговою або виробничою ознакою для характеристики товарної маси в різних умовах.
- **Партія товару** – сукупність одиниць товару одного найменування та виконання, що постачається за одним товаросупровідним документом.
- **Кількість** – числове значення величини, що виражає розмір величини в конкретних одиницях вимірювання.
- **Обсяг партії товару** – число одиниць товару, що складає партію.
- **Зразок** – термін, що застосовується в експертній практиці у двох значеннях: першому – зразок, що відбирають від недоброякісного товару для демонстрації, підтвердження наявності дефекту, для досліджень; у другому – зразок як еталон певного розміру, кількості, якості, що відбирається від продукції для закупівлі, продажу або інших дій із партією товару.

Основні терміни, що використовуються в товарознавчій експертизі

- **Зразок-еталон закупівлі** – одиниця товару, що вибирається лише в одному екземплярі, із яким порівнюють аналогічні за призначенням і видом зразки товарів.
- **Середній зразок** – частина вихідного зразка, відібрана згідно з нормативним документом і призначена для дослідження.
- **Вихідний зразок** – зразок, який складається з усіх вибірок, що відібрані з різних місць однієї партії товару.
- **Проба** – визначена кількість продукції або товару, взятого для проведення аналізів. Порядок, метод відбору, обсяг проби, а також правила проведення досліджень визначається за стандартом, інструкціями та іншими нормативними документами.
- **Вибірка** – певна кількість товару, що відбирається за один прийом і призначається для складання вихідного зразка.
- **Сорт** – категорія, виявлення ступеня якості, що відповідає визначеним конкретним вимогам стандарту або іншого нормативного документа.
- **Модель товару** – конкретний різновид товару, що відрізняється від інших різновидів і утворює з ним вид товару.

Основні терміни, що використовуються в товарознавчій експертизі

- **Артикул** – умовне позначення, що надається товару з метою відображення його особливостей і вирізнення серед інших аналогічних за видом товарів.
- **Недолік товару** – будь-яка невідповідність товару вимогам нормативних документів, умовам договорів або вимогам, які висувають до товару.
- **Товарний вигляд продукції** – зовнішній стан продукції, який відповідає вимогам нормативної документації з реалізації у сфері обігу.
- **Нестандартний товар** – продукція, характеристики якої виходять за межі норм (волога, розміри перевищують установлену норму). Наприклад, здоровий якісний плід, але за розміром він менший від зразка; тара, виготовлена із доброякісного матеріалу, але більшого розміру.
- **Несортний товар** – продукція, що не відповідає показникам якості товару за мінімальними нормами, встановленими нормативною документацією, унаслідок чого він не може бути віднесеною до певного сорту.
- **Дефект** – виявлені в товарі невідповідності, недоліки, які виникли під час виробництва в разі порушення технологічного процесу.
- **Брак** – товар, показники якості якого не відповідають нормативним документам і який не може використовуватися за своїм призначенням.
- **Знижено в сортності** – результат експертизи (контролю) якості товару, переведеного з більш вищого сорту до нижчого.
- **Вада** – виявлені в товарі невідповідності, недоліки природного походження, що не залежать від технологічного процесу.
- **Замовник експертизи** – суб'єкт господарської діяльності, який зацікавлений у проведенні експертизи та замовляє її проведення.
- **Робочий журнал** – журнал експерта для записів результатів експертизи.

Основні терміни та визначення:

- **Сертифікат якості** [від латинського «serto» - вірно «fasere» - робити] - документ, який підтверджує якість товару
- **Сертифікат відповідності** - документ, який підтверджує відповідність товару вимогам нормативних документів і видається органами сертифікації і стандартизації України як результат проведення сертифікаційних заходів
- **Сертифікат походження** - документ, який вказує з якої країни експортується товар. У міжнародній торгівлі вважається за необхідне наявність в пакеті документів, які супроводжують товар

Органи, які уповноважені проводити товарознавчі експертизи

- ***На сьогодні незалежні товарознавчі експертизи здійснюють:***

1. Торгово-промислова палата (ТПП) України та її регіональні центри.
2. Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів.
3. Санітарно-епідеміологічні установи Міністерства охорони здоров'я України.
4. Громадські установи, діяльність яких пов'язана з дослідженням якості (товарів) під час оцінювання коштовностей, культурних цінностей.

Органи, які уповноважені проводити товарознавчі експертизи

*Діяльність торгово-промислових палат в
Україні ґрунтується на підставі*

- Закону України «Про торгово-промислові палати» від 2 грудня 1997 року № 671/97-ВР, який визначає загальні правові, економічні та соціальні засади їх створення, установлює організаційно-правові форми і напрями діяльності, а також принципи взаємин з державою.

Органи, які уповноважені проводити товарознавчі експертизи

- **Відповідно до Закону України «Про торгово-промислові палати» завданнями торгово-промислових палат є:**

- сприяти розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, експорту українських товарів і послуг, надавати практичну допомогу підприємцям у проведенні торговельно-економічних операцій на внутрішньому та зовнішньому ринках, освоєнні нових форм співробітництва;
- представляти інтереси членів палати з питань господарської діяльності як в Україні, так і за її межами;
- сприяти взаємодії між суб'єктами підприємницької діяльності, координувати їх взаємини з державою в особі її органів;
- брати участь в організації в Україні та за кордоном професійного навчання і стажування фахівців – громадян України – із питань підприємництва, розвитку конкуренції, а також у розробленні та реалізації державних і міждержавних програм у цій галузі;
- надавати довідково-інформаційні послуги, основні відомості, що не є комерційною таємницею, про діяльність українських підприємців і підприємців зарубіжних країн згідно з національним законодавством, сприяти поширенню, зокрема через засоби масової інформації, знань про економіку і науково-технічні досягнення, законодавство, звичаї та правила торгівлі в Україні і зарубіжних країнах, можливості зовнішньоекономічного співробітництва українських підприємців;
- сприяти організації інфраструктури інформаційного обслуговування підприємництва;
- надавати послуги для здійснення комерційної діяльності іноземним фірмам та організаціям;
- устанавлювати і розвивати зв'язки з іноземними підприємцями, а також організаціями, що об'єднують або представляють їх, брати участь у роботі міжнародних неурядових та інших спільних організацій;
- сприяти розвитку торгових та інших чесних звичаїв у підприємницькій діяльності, брати участь у розробленні правил професійної етики в конкуренції для різних сфер підприємницької діяльності, галузей економіки, спілок та об'єднань підприємців;
- виконувати інші завдання, передбачені її статутом.

Органи, які уповноважені проводити товарознавчі експертизи

•Відділ експертизи товарів ТПП України надає такі послуги:

- проводить експертизи контролю якості та перевіряє кількість продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання;
- перевіряє стан пакування, правильності маркування, за потреби відбирає зразки (проби) товару для аналізу;
- здійснює експертизу імпортованих вантажів, що надходять у контейнерах та автотранспортних засобах;
- проводить інспекції товарів перед їх відправленням на експорт;
- здійснює експертизу, пов'язану з ідентифікацією продукції (сировини);
- визначає коди товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності;
- розраховує втрати сировини, засвідчення відсоткового ступеня використання сировини та рівня її вартості в загальній вартості готової продукції;
- оформлює заяви на ліцензію для подання у Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України;
- оформлює картки реєстрації зовнішньоекономічних договорів (контрактів);
- розраховує вартість транспортного засобу;
- надає консультації.

Класифікація експертиз

Залежно від об'єкта та мети проведення експертизи розрізняють такі види:

- економічні (бухгалтерські, фінансові);
- екологічні (проекти законодавчих актів, проектні матеріали, проекти на створення матеріалів, продукції тощо);
- технологічні;
- медично-лікарські (трудові, гігієнічні тощо);
- криміналістично-товарознавчі (якісні, кількісні, документальні);
- біологічні;
- сільськогосподарські;
- патентознавчі;
- товарознавчі.

Класифікація експертиз

За підставами призначення розрізняють такі види експертиз: основну (первинну), додаткову, повторну, комплексну та контрольну

- **Первинна (основна) експертиза** – проводиться на підставі замовлення зацікавленої організації та передбачає здійснення всіх необхідних заходів, достатніх для підготовки обґрунтованого висновку згідно з поставленим завданням;
- **Додаткова експертиза** – експертиза, яка проводиться для виявлення недостатньої інформації, необхідної для прийняття кінцевих рішень, призначається коли експерт через незалежні від нього обставини не зміг дати повні відповіді на питання, поставлені перед експертизою (виникнення нових документів, які не були подані експерту первинно; необхідність проведення експертизи якості після первинної експертизи кількості товару тощо). Проводить д. е. той же експерт та результати її оформляють окремим актом, як доповнення до акту первинної експертизи з посиланням на номер основного акта.
- **Повторна експертиза** – експертиза, яка може бути призначена керівництвом ТПП з метою перевірки правильності результатів основної експертизи на підставі письмової заявки замовника при наявності обґрунтованих претензій до висновків проведеної основної експертизи або рішень судових органів і т.п. (призначається інший експерт або експертна комісія, об'єктом досліджень виступає *тільки той товар*, який був поданий експертизі первинно).
- **Комплексна експертиза** – експертиза, яка проводиться для дослідження товару, з якого необхідно одночасно отримати висновок експертів різних галузей (призначається група фахівців, кожний з яких досліджує певні питання щодо об'єкту експертизи, складається один акт, в якому кожен з експертів викладає свої методи досліджень об'єкта і робить висновок, на основі якого складається загальний висновок експертизи)
- **Контрольна експертиза** – експертиза, яка проводиться за ініціативою установ, які проводять експертизи, при необхідності перевірки безпосередньо самого експерта. У випадку виявлення невідповідності результатів контрольної або повторної експертизи з результатами основної експертизи, замовнику надають акт контрольної або повторної експертизи замість акту основної експертизи, який повинен бути повернутий ТПП. (акт первинної експертизи із зазначенням обґрунтованих причин анулюють наказом ТПП)

Класифікація експертиз

За терміном та порядком проведення експертизи (поділяють на постійні і тимчасові):

- **Постійні експертизи** проводяться на основі складеної угоди з визначенням терміну її дії не менше одного року
- **Тимчасові експертизи** проводяться час від часу, оформляються тимчасовою угодою, гарантійним листом, заявкою.

За процесуальними ознаками експертизи поділяють (на однопредметні та багатопредметні) :

- **однопредметні** – експертиза, при проведенні якої досліджується питання одного напрямку, цю експертизу проводять експерти однієї спеціальності;
- **багатопредметні** – експертизи, при проведенні якої досліджується питання, які є предметом різних напрямків. У цій експертизі приймають участь експерти різних галузей, ця експертиза ще називається –**КОМПЛЕКСНОЮ**.

Класифікація експертиз

У залежності від напрямів досліджень, які здійснюються з урахуванням вимог, використаних для експертної оцінки конкретного товару, товарознавчі експертизи поділяють на наступні різновиди:

- **Експертиза кількості товару** – перевірка відповідності кількості товарних одиниць, маси у партії або в частині партії до числового значення, що міститься у товаросупроводжувальних документах або у пакувальному листі;
- **Експертиза якості товару** – перевірка відповідності показників якості товару до вимог, встановлених умовами угоди (контракту), нормативною документацією, а також до товарного зразка-еталона.
- **Експертиза товарів за комплектністю** – це оцінка експертом наявності необхідних елементів комплекту та встановлення відповідності даних, зазначених у технічних документах і є однією з різновидів експертизи якості, оскільки цілісність або комплектність – це один з показників якості.
- **Експертиза споживних властивостей товару** – аналіз та оцінювання споживних властивостей товару за допомогою експертних методів на основі результатів випробувань (перевірки).
- **Експертиза новизни товару** – оцінювання найсуттєвіших споживних властивостей товару за відповідною шкалою (ступенями) новизни. (зміна зовнішнього оформлення товару без зміни його споживних властивостей; часткову зміну споживних властивостей за рахунок поліпшення основних характеристик товару, але без принципових змін технології його виготовлення; принципову зміну споживних властивостей, які вносять суттєві зміни у спосіб задоволення відповідної потреби споживача; появу товару, що не має аналогів. Даний вид експертизи органічно пов'язаний з експертизою споживних властивостей товару і вимагає досконалого знання номенклатури та методів оцінювання споживних властивостей.
- **Експертиза походження товару** – передбачає підтвердження (заперечення) чи встановлення географічного місця виготовлення товару (країни, регіону) та способу виготовлення товару.

Класифікація експертиз

- **Експертиза нормативної бази на товар** – аудит (перевірка) нормативної документації.
- **Ідентифікація товару** – встановлення видової назви товару, назви різновиду чи просто найменування товару.
- **Експертиза рівня якості товару та ступеня пониження рівня якості** стосується різних стадій життєвого циклу товару: проектування, виготовлення, транспортування, зберігання, експлуатації. Вона вимагає досконалого знання вимог нормативних документів щодо проектування, виготовлення конкретних видів, а також дефектів, які можуть виникати на різних стадіях життєвого циклу товару. Експерт повинен знайти, ідентифікувати, словесно визначити будь-який дефект та оцінити ступінь його впливу на рівень якості товару, а також встановити ступінь пониження рівня якості товару через наявні дефекти.
- **Експертиза відповідності коду товару товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД)** – експертиза передбачає глибоке знання відповідних Правил кодування, особливостей кодування виробів окремих товарних груп та досконалого знання об'єктів кодування (товарів).
- **Експертиза відповідності товару певній системі сертифікації** – експертиза товару, що підлягає обов'язковій сертифікації, такого, що пройшов сертифікацію, вимогам цієї системи сертифікації здійснюється шляхом проведення лабораторних досліджень, обов'язкових для цієї системи сертифікації, показників властивостей товару та співставлення результатів цих лабораторних досліджень з вимогами нормативних документів, на яких базується відповідна система сертифікації.
- **Експертиза оптимальності структури асортименту** – дослідження номенклатури асортименту на рівні споживчих комплексів, видів та різновидів товару з метою виявлення фактичного (передбаченого) задоволення потреб споживачів. Вона здійснюється з урахуванням сегментації споживачів даного регіону за їх типологією, соціальним станом, рівнем прибутків, сезонністю та іншими факторами. Крім цього враховується: наявність запасів товарів у торговому підприємстві, швидкість їх обертання, раціональні норми споживання, фактори соціального старіння товару.
- **Експертиза конкурентоспроможності товару** полягає у формуванні номенклатури найсуттєвіших показників якості товару, їх подальшому оцінюванню та виведенні на основі отриманих оцінок інтегрованого показника конкурентоспроможності.

Класифікація експертиз

За територіальними ознаками експертизи поділяються на

- **загальнодержавні**, які проводяться експертами Торгово-промислової палати України, або іншими фахівцями відповідного рівня,
- **регіональні**,
- **місцеві**,
- **локальні**.

Залежно від мети здійснення товарознавча експертиза буває:

-**Споживча експертиза** – оцінка характеристик товарів з метою визначення проценту зниження якості; за наявності дефектів визначення причин виникнення дефектів. Товари можуть бути використані або нові. Експертиза проводиться під час приймання товару від споживачів для реалізації в системі комісійної торгівлі, в підрозділах Управління у справах захисту прав споживачів;

-**Консультаційна експертиза** – оцінка експертами рівня якості товару з метою прогнозування тривалості зберігання і можливостей реалізації. Проводиться для рекомендації під час складання угод на постачання товарів;

-**Контрактна експертиза** – це оцінка експертами відповідності якості продукції, стану і якості упакування, затарювання, маркування, дотримання умов транспортування умовам угод, контрактів;

-**Митна експертизи** – оцінка експертами товарів для визначення країни походження з метою встановлення ставки мита, для проведення ідентифікації товару з визначенням кількісних і якісних характеристик товару, для уточнення належності продукції за ступенем готовності до сировини, напівфабрикату та ін. ;

-**Страхова експертиза** – оцінка експертами розмірів втрат під час страхових подій (пожеж, крадіжок) ;

-**Банківська експертиза** – оцінка експертами орієнтованої вартості майна товару у разі надання кредиту під заставу;

-**Судова експертиза** – дослідження, що здійснюються експертом у порядку, передбаченому процесуальним законодавством, для встановлення за матеріалами кримінальної або цивільної справи фактичних даних, та обставин в області споживних товарів.

Відмінна терміна «експертиза» від терміна «контроль»

Контроль	Експертиза
Виконавці	
Здійснюють особи, які мають право на контрольні функції за своїм службовим положенням або одноразово уповноважені установою, яка має на це право (наприклад, співробітники відділу технічного контролю виробничих підприємств, контрольних заводських лабораторій).	Здійснюють нейтральні особи, які незалежні від зацікавлених сторін, не зв'язані службовими стосунками та незацікавлені у наслідках справи.
Об'єкт дослідження	
Контролю піддають всю продукцію (що виготовляється, яка знаходиться на складі, або	Проводиться тільки тієї продукції, яка при прийманні виявилась недоброякісною і (або) такою, що не відповідає умовам договору, а також продукція, через якість якої виникла суперечка сторін: постачальника (продавця), утримувача (покупця), третьої сторони (транспортної організації).
Результати роботи	
Особі, які здійснюють контроль, зобов'язані приймати рішення і давати розпорядження про заборону випуску, вивантаження або реалізацію окремих видів товарів. Експерт лише констатує стан справ і не може приймати адміністративні рішення і давати будь-які вказівки щодо подальшої долі товару без додаткового запиту про це	Особі, які здійснюють контроль, зобов'язані приймати рішення і давати розпорядження про заборону випуску, вивантаження або реалізацію окремих видів товарів. Експерт лише констатує стан справ і не може приймати адміністративні рішення і давати будь-які вказівки щодо подальшої долі товару без додаткового запиту про це

Права та обов'язки експерта

Обов'язки експерта:

- **Компетентність** - забезпечується наявністю професійної освіти у визначеній галузі, а також спеціальним знанням
- **Досвід роботи** - експерт повинен набути практичний досвід проведення експертиз.
- **Незалежність** - відсутність залежності від виробника, продавця і споживача продукції, а також організації, в яких проводиться експертиза.

Особисті якості експерта:

- **Об'єктивність** - базується на незалежності та компетентності, що дозволяє проводити незалежну оцінку товару
- **Відповідальність** - заснована на дотриманні діючого законодавства, а також вимог нормативних документів системи, в якій атестований експерт
- **Неупередженість** - тісно пов'язана з об'єктивністю. Експерт повинний вміти обґрунтувати експертну оцінку на фактах, доказах про товар, протистояти тиску.
- **Принциповість** - полягає в послідовному проведенні та дотриманні на практиці принципів експертизи, а також правил і норм.

Права та обов'язки експерта

важливими є такі особисті якості експерта:

- 1) дипломатичність, тактовність у стосунках із людьми; чесність, справедливість, правдивість;
- 2) широкий світогляд, що дає можливість бути готовим до розглядання альтернативних ідей та інших точок зору; спостережливість, інтуїція, вміння адекватно оцінювати ситуацію; наполегливість у досягненні мети;
- 3) рішучість у формулюванні висновків, заснованих на логічному міркуванні й аналізі.

Права та обов'язки експерта

Експерт повинен знати:

- 1. *правові та економічні основи експертизи* (правила та норми експертизи, вимоги відповідних документів міжнародного та національного рівня та інші);
- 2. *методологію та технологію проведення експертизи товарів* (термінологію, управління процесами експертизи, види, об'єкти, предмет експертизи, методи проведення експертних досліджень, правила прийняття експертного висновку та оформлення результатів експертизи).

Експерт повинен вміти:

- 1. *застосовувати нормативно-правову базу до відповідної продукції*; відрізняти відмінності між вимогами і положеннями документів різних рівнів та їх пріоритетність;
- 2. *застосовувати принципи, процедури і методи експертних досліджень* (результативно планувати та організовувати свою роботу, неупереджено і об'єктивно збирати фактичні дані, вимірювати, досліджувати об'єкти та вести відповідні записи, підтверджувати достатність та відповідність свідчень, логічно обґрунтовувати висновки, складати акти за результатами експертизи).

Права та обов'язки експерта

Особа, яка не має права працювати експертом:

- є родичем зацікавленої особи сторін, які беруть участь у проведенні експертизи;
- особисто зацікавлена в результатах справи або є інші обставини, що викликають сумніви в її об'єктивності;
- знаходилась в службових або інших залежностях від зацікавлених сторін, інших осіб або їх представників;
- проводила перевірку, матеріали якої були основою для порушення громадянської або карної справи;
- виявлена її некомпетентність;
- притягувалась до карної або іншої відповідальності за крадіжки, обман, халатність, вимагання та інше.

Права та обов'язки експерта

Виконуючи свої службові обов'язки, експерт діє незалежно і самостійно.

При цьому він наділений великим обсягом прав, основними з яких є:

- *відмовитись* від проведення експертизи і видачі висновку, якщо експерт не має знань, наявність яких необхідна для виконання покладених на нього обов'язків;
- *відмовитись* від відповідей на ті питання, які виходять за межі компетенції експерта;
- *ознайомитись* з документами та іншими матеріалами, незнання яких перешкоджає незалежній оцінці об'єкта експертизи і право відмови від початку або продовження експертизи у разі неподання подібних матеріалів.
- *відмовитись* від висновку або відповіді на поставленні перед ним питання, якщо представлені йому матеріали недостатні для дачі остаточного висновку або обґрунтованості його відповідей;

Права та обов'язки експерта

- **відмовитись** від початку (або продовження проведення) експертизи, якщо місце, де вона проходитиме, не має відповідних умов, обладнання, що може вплинути на якість або кількість товару, призвести до помилок тощо;
- **в процесі експертизи особисто проводити** відбір зразків, проводити дослідження, вимірювання, аналізи, розрахунки;
- **право залучення** для отримання об'єктивних результатів лабораторій, перед якими ставляться конкретні завдання;
- **ідентифікувати** товар по асортиментній належності;
- **при необхідності перевіряти** дотримання встановлених вимог до технологічних процесів виробництва, умов і термінів зберігання, транспортування, підготовки товарів до продажу, реалізації;
- **видавати висновок** про якісний стан товарів, а при необхідності і консультацій про їх подальше використання;

Права та обов'язки експерта

- **організувати та здійснювати** інспекційний контроль за сертифікованою продукцією, а також іншими об'єктами експертизи;
- **призупинити або відмовитись** від подальшого проведення експертизи, якщо дії присутніх (у тому числі зацікавлених сторін) спрямовані на обманювання експерта;
- **часткове або повне припинення** проведення експертизи, якщо є факти силового впливу на експерта, його шантажу, або спроби підкупу;
- **вносити зміни і доповнення до висновку** за результатами експертизи або повної відмови від нього з обґрунтуванням причин, які це викликали;
- **радитися з іншими експертами**, які беруть участь у тій же (комплексній) експертизі, до складання загального висновку, за яке несуть рівну відповідальність, і право висловлювати (у тому числі письмово) особисту думку, відмінну від загальної;
- **поступати так**, щоб його дії не суперечили діючому правилу, нормам законів і іншим положенням.

4 лекції: **РОЛЬ І ФУНКЦІЇ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИХ
ПАЛАТ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ**

1. Особливості функціонування торгово-промислових палат у світі
2. Міжнародні об'єднання торгово-промислових палат
3. Торгово-промислові палати України та країн СНД

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

Незалежні товарознавчі експертизи здійснюють:

- Торгово-промислова палата України (ТППУ);
- Експертні організації, які уповноважені проводити перевірку кількості та якості товарів;
- Центри метрології та сертифікації Держстандарту України;
- гігієнічний центр МОЗ України;
- Державний комітет по захисту прав споживача.

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

1. Особливості функціонування торгово-промислових палат у світі

ТПП у світі є найстарішими організаціями підтримки бізнесу, мають давні традиції і значний досвід сприяння розвитку підприємництва.

Виникнення і функціонування ТПП безпосередньо пов'язане з розвитком товарного виробництва і торгівлі. ТПП тісно співпрацюють з органами влади в галузі формування економічної політики та соціального партнерства. Беручи активну участь у процесі прийняття законів та інших рішень, вони користуються правом законодавчої ініціативи, направляють за проектами законів свої висновки, беруть участь у роботі уряду, парламенту та його комісій. Відповідно регіональні та місцеві палати взаємодіють з органами влади регіону, області, міста, беруть участь у прийнятті рішень з питань їх економічного розвитку.

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

1. Особливості функціонування торгово-промислових палат у світі

У світі сформувались моделі ТПП за декількома характерними рисами та принципами діяльності:

-Континентальна (як французька модель на основі публічного права; Характеризується наявністю окремого закону про діяльність палат; Членство є обов'язковим для всіх суб'єктів підприємництва; Палатам надано офіційний статус консультативного органу уряду, відбувається чітке визначення роду занять та сфери діяльності палат, які регулюються урядом.) *Німеччина, Італія, Австрія, Нідерланди, Іспанія.*

-Англосаксонська (модель базується на принципах самоврядування структур ділової спільноти, меншим рівнем втручання державної влади; Відсутній закон, що регламентує діяльність ТПП; Членство у палаті відбувається на добровільних засадах; Палати не зобов'язані виконувати завдання уряду та мають свободу вибору охоплення своєї діяльності та отримують за надані послуги прибуток)

-Державна (модель існувала у минулому у соціалістичних країнах, ТПП являли собою відомства міністерств зовнішньої торгівлі, усі об'єкти виробництва та торгівлі були адміністративно підпорядковані)

- Змішана (країни сумістили у системі своїх національних палат риси кожної із зазначених моделей (така система палат діє в Україні)

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

Існує два підходи до формування членської бази торгової палати:

- **обов'язкове** членство для визначених спеціальним законом учасників господарської діяльності
- **добровільне** членство
- Існує два підходи до формування членської бази торгової палати:
 - **обов'язкове** членство для визначених спеціальним законом учасників господарської діяльності
 - **добровільне** членство

Серед систем торгових палат – членів Європейського Союзу 8 систем (в Австрії, Франції, Німеччині, Греції, Італії, Люксембурзі, Нідерландах та Іспанії) працюють як організації публічного права, тобто вони створені, і їх діяльність регулюється відповідно до **національного законодавства**, 7 систем палат (у Бельгії, Данії, Фінляндії, Ірландії, Великій Британії, Португалії і Швеції) працюють згідно з нормами **приватного права**, за якими торгові палати мають статус асоціацій (наприклад, у Бельгії, Данії і Португалії) або товариств з обмеженою відповідальністю (Велика Британія, Ірландія). Ці системи відображають різні філософські підходи до функціонування торгових палат і мають різне історичне коріння та соціально-економічне підґрунтя.

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

Міжнародні об'єднання торгово-промислових палат
У світі найбільшими міжнародними об'єднаннями торгових палат є:

- **Міжнародна торгова палата (International Chamber of Commerce – ICC) (МТП)** - є неурядова організація. Офіційно заснована в 1919 році, штаб-квартира знаходиться в Парижі. Вона сполучає понад 1,6 тис. об'єднань підприємців. Це — національні торговельно-промислові палати, федерація підприємців, союзи банкірів.
- **Органи МТП** – Конгрес (скликається раз у три роки), Рада (у складі представників усіх національних комітетів та певного числа "прямих членів") на чолі з Президентом МТП, Виконавчий комітет (у складі представників найвпливовіших національних комітетів). Фінансовий комітет, Міжнародний секретаріат на чолі з Генеральним секретарем.
- **Головна мета МТП** – сприяти розвитку підприємництва в світі шляхом заохочення торгівлі, інвестицій, вільного руху капіталів, відкритих ринків. Досягнення мети передбачається через прийняття ефективних заходів в економічній і правовій сферах для гармонійного розвитку й свободи торгівлі, через захист системи приватного підприємництва.

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

Міжнародні об'єднання торгово-промислових палат

Асоціація Європейських торгово-промислових палат (Eurochambers) – регіональне об'єднання торгово-промислових палат західноєвропейських країн. Заснована у 1958 році під назвою Постійна конференція торгово-промислових палат Європейського економічного співтовариства. Штаб-квартира "Eurochambers" розташована у Брюсселі (Бельгія).

- **Органи Eurochambers** - Пленарна Асамблея (скликається двічі на рік: навесні в Брюсселі, восени в одній із країн-членів ЕС), Рада директорів, Нарада керівників палат-членів, Бюджетний комітет; Президент, заступники й віцепрезиденти, Генеральний секретар Асоціації.

- **Головна мета Eurochambers**– сприяти розвитку промисловості й торгівлі шляхом інформування й проведення колоквиумів, конгресів і семінарів, у яких беруть участь експерти, керівництво й політики європейських країн для обговорення основних питань, що стосуються економічного розвитку ЄС і європейського континенту в цілому

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

- **ТПП України** започатковує свою історію зі створення перших палат у Львові, Бродях і Чернівцях у 1850 році. ТПП України у м. Києві як Палата з її підрозділами на території України була створена у 1972 році. З того часу, пройшовши послідовний розвиток, ТПП України функціонує як єдина система ТПП України і є складовою частиною всесвітньої системи ТПП і виконує свої завдання з урахуванням міжнародної практики, базуючись на загальноприйнятих у світі принципах
- ТПП України сьогодні об'єднує майже 10000 членів – юридичних осіб, які створені й діють відповідно до законодавства України, і громадян України, зареєстрованих як підприємці, та їхні об'єднання, включаючи 27 регіональних палат.
- ТПП є безпосереднім членом:
 - з 1993р. – Міжнародної торгової палати і Всесвітньої федерації палат (International Chamber of Commerce and World Chamber Federation);
 - з 2003 р. – Асоціації торгово-промислових палат Європи (Eurochambers);
 - з 1993р. – Центральноєвропейської ініціативи торгових палат (Central European Initiative Chambers of Commerce);
 - з 1993 р. – Ділової ради Чорноморського економічного співробітництва (Black Sea Economic Cooperation Business Council).
- Представник ТПП України двічі обирався до складу Ради директорів Європалати

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

- ТПП України керується у своїй роботі і виконує свої завдання відповідно до Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» ухваленого ВР України у 1997 році з урахуванням міжнародної практики і загальноприйнятих у світі принципів побудови і діяльності торгово-промислових палат, та Статуту ТПП України.
- Відповідно до Закону ТПП є **недержавною неприбутковою самоврядною організацією**, яка об'єднує на добровільних засадах юридичних осіб, що створені і діють відповідно до законодавства України, та громадян України, зареєстрованих як підприємці, а також їх об'єднання.
- Закон України «Про торгово-промислові палати в Україні» (стаття 4) передбачає, що втручання державних органів та їх посадових осіб у діяльність ТПП, так само як і втручання ТПП у діяльність державних органів та їх посадових осіб не допускається.

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

- ТПП України утримується виключно за рахунок власних коштів, що формуються з внесків її членів та надходжень від послуг Палати. *ТПП України не отримує жодного фінансування з державного бюджету*
- Будучи недержавною організацією, партнером влади і одночасно представником інтересів українського бізнесу, ТПП України активно сприяє виконанню численних доручень Адміністрації Президента і Кабінету Міністрів України, тісно взаємодіючи з Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством закордонних справ України, з якими укладені угоди про співпрацю.
- **Одним із головних сучасних завдань ТПП України є створення для влади країни можливості ефективного і широкого спілкування з українським та зарубіжним бізнесом.**

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

В Україні згідно з чинним законодавством
ТПП мають право:

- проводити за дорученням державних органів незалежну експертизу проектів нормативно-правових актів з питань економіки, зовнішньоекономічних зв'язків;
- представляти і захищати законні інтереси членів ТПП;
- проводити на замовлення українських та іноземних підприємців експертизу, контроль якості, кількості, комплектності товарів і визначати їх вартість;
- засвідчувати і видавати сертифікати про походження товарів;
- створювати, реорганізовувати і ліквідовувати підприємства та інші організації;
- створювати за ініціативою учасників спору третейські суди відповідно до законодавства України;
- виконувати інші повноваження, що не суперечать законодавству України.

Роль і функції торгово-промислових палат у формуванні міжнародної торгівлі

До числа послуг, що надаються Палатою, зокрема належать:

- організація в Україні міжнародних та іноземних, національних виставок, виставок окремих закордонних фірм;
- експертиза якості, кількості, комплектності товарів при їх експорті та імпорті;
- видача карнетів АТА – міжнародних документів про тимчасове ввезення-вивезення товарів;
- організація на території України і за кордоном семінарів, конференцій, презентацій, бізнес-зустрічей і бізнес-форумів між українськими та іноземними підприємцями;
- правова експертиза контрактів, угод;
- засвідчення обставин форс-мажору, видача відповідних сертифікатів;
- підтвердження країни походження товарів, видача відповідних сертифікатів;
- здійснення декларування зовнішньоторговельних вантажів;
- переклади комерційної, юридичної, науково-технічної та іншої документації і літератури з іноземних мов і на іноземні мови;
- оцінка майна і нематеріальних активів;
- легалізація прав інтелектуальної власності, їхній захист, включаючи права власності на товарні знаки, винаходи, промислові моделі і промислові зразки тощо.

При ТПП України діють Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія, що здобули високе міжнародне визнання і користуються повагою вітчизняного бізнесу. З 2006 р. у складі ТПП України діє Міжнародна академія фінансів та інвестицій.

План лекції:

ОСНОВНІ ЕКСПЕРТНІ МЕТОДИ

1. Класифікація та характеристика експертних методів
2. Методи групового опитування експертів
3. Математико-статистичні методи обробки експертних оцінок
4. Методи експертного оцінювання показників якості товарів

Класифікація та характеристика експертних методів

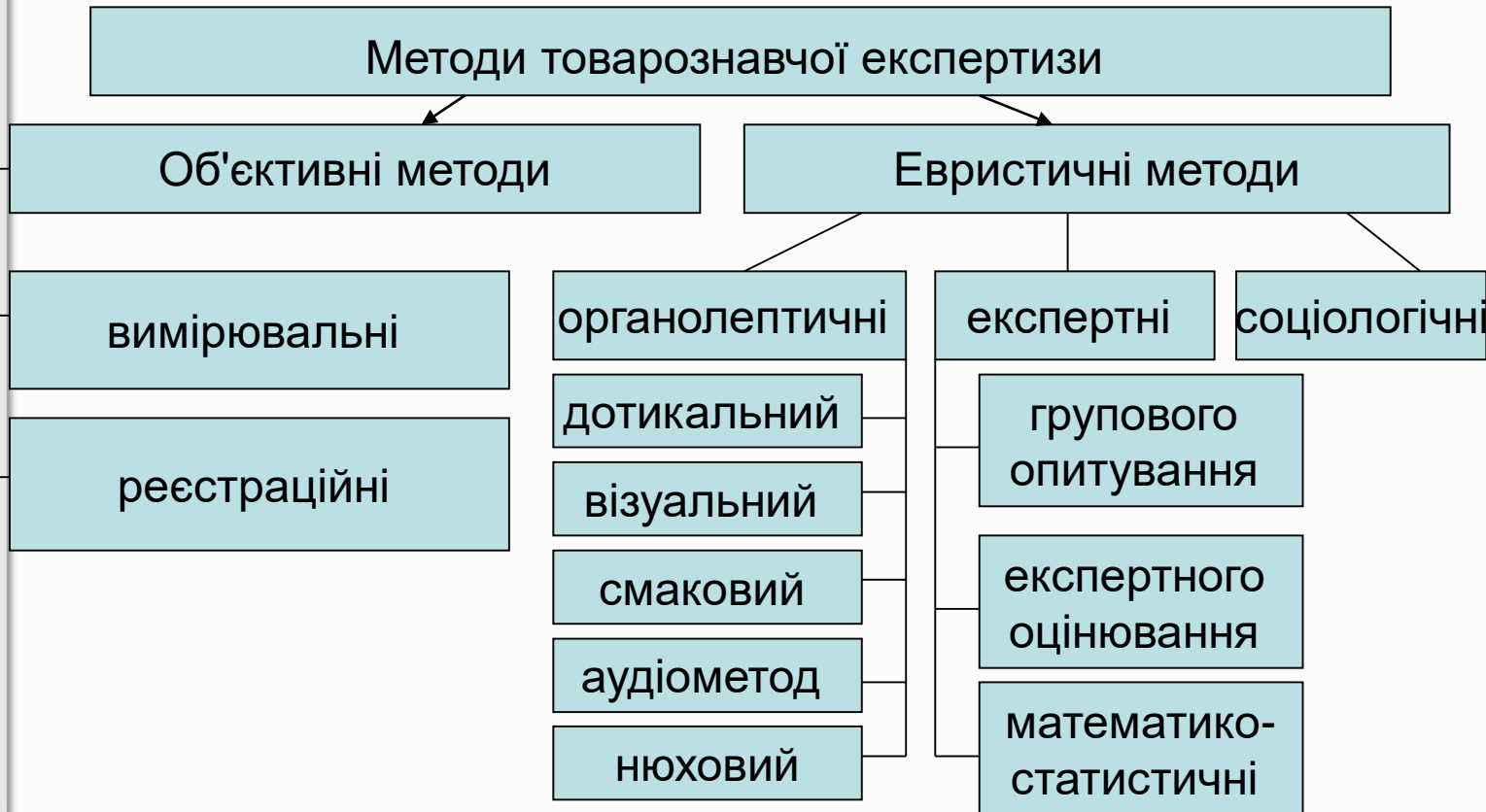
Методи товарознавчої експертизи – це способи теоретичного або практичного дослідження товару з метою одержання результатів експертизи.

Під час проведення експертизи визначають критерії методу, який використовується в процесі аналізу та оцінювання властивостей товарів. Вони поділяються на загальні і конкретні.

Загальні критерії ґрунтуються на сучасних якісних і кількісних градаціях та уявленнях про товар, що існують у суспільстві.

Класифікація методів товарознавчої експертизи

Класифікація та характеристика експертних методів

• **Об'єктивні методи** – методи, засновані на визначенні характеристик товарів шляхом вимірювань (вимірювальні методи) або реєстрації яких-небудь невідповідностей, відхилень від установлених вимог (реєстраційний метод).

Загальним для об'єктивних методів є вираження результатів досліджень у відсотках.

Класифікація та характеристика експертних методів

•**Вимірювальні методи** – методи визначення (вимірювання) дійсних значень показників якості за допомогою технічних обладнань. Вимірювальні методи призначені для визначення фізико-хімічних і/або мікробіологічних показників якості.

Вимірювальні методи взаємозалежні з органолептичними методами, доповнюють, але не замінюють їх. Це обумовлено тим, що перевагою вимірювальних методів є об'єктивність оцінки, вираження результатів у загальноприйнятих одиницях вимірювання, порівнянність і відтворюваність результатів – усунення недоліків органолептичних методів. У зв'язку з цим комбінація методів цих двох груп дозволяє провести найбільш повне експертне оцінювання товарів.

•**Недоліками вимірювальних методів** є такі: високі витрати на проведення випробувань, для яких потрібні обладнані дослідні лабораторії, лабораторне й допоміжне устаткування, часом дуже дороге, а також висококваліфікований персонал.

Вимірювальні методи діляться на підгрупи, види й різновиди

1. За хронологічною ознакою й чутливістю
 - класичні;
 - сучасні;
2. За часом одержання результатів випробувань
 - на експрес-методи
 - довгострокові;
3. За принципом методу
 - фізичні,
 - хімічні,
 - фізико-хімічні,
 - біохімічні,
 - мікробіологічні
 - біологічні.

Класифікація та характеристика експертних методів

Реєстраційний метод заснований на спостереженнях і підрахунках числа об'єктів, обраних за певною ознакою. Як класифікаційну ознаку можуть обирати конкретні види дефектів або градації товарів, а також їх найменування, види, підгрупи й групи.

- Реєстраційним методом визначаються приймальні й бракувальні числа під час приймання товарів, кількість дефектних товарів. За потреби встановлюється кількісне співвідношення окремих видів дефектів. Сортування товарів на градації якості (стандартну, нестандартну, відходи, брак, а також на товарні сорти) здійснюється за допомогою цього ж методу..

Класифікація та характеристика експертних методів

Евристичні методи – методи, засновані на сукупності логічних прийомів і методичних правил теоретичних досліджень для досягнення остаточних результатів. Загальним для усіх евристичних методів є суб'єктивний підхід до оцінок, побудови гіпотез, заснованих на припущеннях окремих осіб.

Відмінності між підгрупами евристичних методів полягають у їх призначенні, засобах і прийомах, які використовуються. Органолептичні методи призначені для встановлення значень органолептичних показників товарів, експертні – для оцінювання властивостей і показників товарів в умовах невизначеності й ризику, соціологічні – для встановлення споживчої оцінки товарів шляхом опитувань покупців.

Класифікація та характеристика експертних методів

- **Органолептичний метод** ґрунтується на використанні інформації, яку отримують в результаті аналізу відчуттів, сприйнятих органами чуття: зору, слуху, нюху, дотику і смаку. Цей метод є простим, не потребує складної апаратури, знайшов широке використання, і тому є одним з основних методів оцінювання якості товарів. Основними засобами органолептичних методів є органи чуття оцінювача.
- **Соціологічний метод** заснований на зборі й аналізі думок споживачів за наслідками анкетного опитування, конференцій, нарад, виставок-продажів та інших форм виявлення відгуків споживачів на товари.
- **Експертні методи** призначені для експертного оцінювання товарів у випадках, коли інші, раніше перераховані методи, незастосовні або неекономічні. Експертні методи засновані на прийнятті евристичних рішень, базою для яких є знання й досвід, накопичені експертами в конкретній сфері в минулому. Цим евристичні методи відрізняються від розрахункових методів, заснованих на рішенні формалізованих завдань.

Класифікація та характеристика експертних методів

- **Перевагою експертних методів** є те, що вони дозволяють ухвалювати рішення, коли більш об'єктивні методи неприйнятні. До інших переваг ставиться їхня відтворюваність. Сфера застосування цих методів – не тільки оцінювання якості товарів, але й дослідження операцій технологічного циклу, прийняття керуючих рішень, прогнозування.
- **До недоліків експертних методів** належать суб'єктивізм, обмеженість застосування, високі витрати на їхнє проведення.
- **Класифікація експертних методів.** Експертні методи діляться на три підгрупи, що у свою чергу, ділиться на види й різновиди:
 - 1) методи групового опитування експертів:
 - метод Дельфи;
 - метод ПАТТЕРН;
 - комбінований метод;
 - 2) математико-статистичні методи обробки експертних оцінок:
 - ранжування;
 - метод безпосереднього оцінювання;
 - метод послідовних переваг;
 - метод парних порівнянь;
 - 3) методи експертного оцінювання показників якості.
 - методи головних точок;
 - експрес-методи комплексного оцінювання;
 - методи визначення коефіцієнтів вагомості.

Класифікація та характеристика експертних методів

Методи групового опитування експертів

- **Методи групового опитування** – методи, засновані на проведенні опитування групи експертів із наступним аналізом і обробкою отриманої від них інформації.
- **Метою методу групового опитування** експертів є одержання групової експертної оцінки для прийняття остаточних рішень.
- Підставою для вибору є необхідність прийняття складних рішень у ситуації невизначеності або складання науково обґрунтованого прогнозу участі, що вимагає групи незалежних і компетентних фахівців із вузької сфери знань або спеціалістів широкого профілю (наприклад, знань однорідної групи товарів або всіх продовольчих або непродовольчих товарів).
- Основні переваги групового експертного оцінювання полягають у можливості різностороннього аналізу кількісних і якісних аспектів проблем визначення й/або прогнозування окремих характеристик товарів або їх сукупності.

Класифікація та характеристика експертних методів

Методи групового опитування експертів

•До недоліків групового оцінювання належать:

- труднощі в одержанні надійної й погодженої оцінки; одержання неоднакових відповідей на одне й те ж питання, збільшується кількість точок зору через різну компетентність експертів;
- одержання однозначних відповідей не гарантує їхньої обґрунтованості й вірогідності, причому під час проведення експертизи це неможливо перевірити;
- більша кількість неправильної інформації в групі експертів, ніж в окремого експерта, може призвести до значних помилок в остаточних результатах;
- можливість конфронтації, коли окремі експерти через невпевненість або з інших причин можуть погоджуватися з думкою більшості. Незважаючи на зазначені недоліки, експериментально встановлено, що за умов дотримання певних вимог групове оцінювання більш надійне, ніж індивідуальне.

Класифікація та характеристика експертних методів

Методи групового опитування експертів

- **Методи оцінювання якості експертів поділяють на п'ять груп:**

- евристичні – значення оцінок визначаються ЛЮДИНОЮ (включають самооцінку, взаємооцінку, оцінку, зроблену колективом експертів);
- статистичні – значення оцінок визначаються в результаті обробки суджень експертів про оцінювану продукцію;
- тестові – значення оцінок визначаються в результаті спеціальних випробувань;
- документальні – значення оцінок визначаються в результаті спеціальних випробувань;
- комбіновані – значення оцінок виводять за допомогою будь-якої сукупності перерахованих методів.

Класифікація та характеристика експертних методів

Математико-статистичні методи обробки експертних оцінок

Для розрахунку факторів, які визначають остаточні результати, що не піддаються безпосередньому вимірюванню застосовують **математико-статистичні методи** обробки експертних оцінок. Вони застосовуються для підвищення ймовірності результатів експертного оцінювання товарів.

Методи поділяються на чотири види:

- ранжування;
- безпосередньої оцінювання;
- послідовних переваг;
- парних порівнянь.

Класифікація та характеристика експертних методів

Методи експертного оцінювання показників якості товарів

• **Методи експертного оцінювання показників якості товарів** – це методи визначення дійсних значень одиничних і комплексних показників якості.

• Якість товарів визначається за показниками, точність і надійність оцінок залежать від правильного розташування за рівнями важливості, тобто побудови структурної схеми підпорядкованості і взаємозв'язку окремих показників, що є складною процедурою та правила побудови ієрархічних структур важливості показників якості або «дерева властивостей»:

1. При побудові класифікації необхідно дотримуватися умови розподілу за рівними підставами.
2. Визначаючи важливість різних показників якості і коефіцієнти вагомості однорідної групи за наявності значної кількості показників, їх треба обмежувати до 5 в разі застосування методу фіксованої суми.
3. На останньому рівні «дерева властивостей» розташовують одиничні показники, які не розкладаються на більш прості.

Класифікація та характеристика експертних методів

Методи експертного оцінювання показників якості товарів

- **Етапи створення «дерева властивостей» :**

- експерти отримують пояснювальну записку й анкету, згідно з якими вони повинні навести перелік показників якості, об'єднаних в однорідні групи;
- анкети передаються робочій групі, яка складає об'єднаний перелік показників і груп;
- структурна схема корегується експертами. Після її вивчення кожний

експерт повинен дійти таких висновків:

- 1) у схемі є показники, важливість яких незначна, вони викреслюються;
- 2) у схему не включено важливі показники, які експерт уносить у схему;
- 3) схема має бути відкоректована: експерт викреслює маловажливі показники і вписує достатньо важливі, доповнюючи схему;
- 4) структурна схема складена правильно.

Класифікація та характеристика експертних методів

Методи експертного оцінювання показників якості товарів

- **Для визначення комплексних показників якості** застосовують методи комплексного оцінювання якості зразків продукції і методи побудови моделей показників якості.

Комплексні показники якості зразків продукції визначають двома методами:

- **експрес-методом**- це метод визначення комплексного показника якості – зовнішнього вигляду і значень окремих одиничних показників якості шляхом аналізу їхньої безпосередньої оцінки із урахуванням коефіцієнтів вагомості. ;
- **методом руху за рівнями**, що має два різновиди – без підготовки і з підготовкою - ступеневий метод із використанням експрес-методу, тобто експерт проводить оцінювання показників за рівнями ієрархії за «деревом властивостей».

План лекції:

Інформаційні засоби експертизи товарів

- 1. Поняття та види інформації про товар.**
- 2. Характеристика товаросупровідних документів**
- 3. Маркування товарів**
- 4. Інформаційні знаки**

Інформаційні засоби експертизи товарів

Поняття та види інформації про товар

Інформація (Закон України «Про інформацію») – документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються в суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.

Використання інформації – це задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави.

Основні вимоги до інформації:

- відкритість, доступність інформації та свобода її обміну;
- об'єктивність, вірогідність інформації;
- повнота і точність інформації;
- законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації.

Усі засоби інформації за носієм поділяють на:

- 1) документи – нормативні, технічні, технологічні;
- 2) маркування – виробниче, торгове;
- 3) спеціальну літературу:

– навчальна література – видання, основний зміст якого становить навчальна інформація з елементами наукової та довідкової інформації (підручники та навчальні посібники);

– наукова література – видання, основний зміст якого представлений науковою або науково-практичною інформацією (наукова інформація, науково-практичні посібники, наукові публікації та звіти);

– довідкова література – видання, що має прикладний практичний характер і систематичну структуру, або побудоване за алфавітом заготовлених статей (довідники, словники, енциклопедії, каталоги, покажчики).

Інформаційні засоби експертизи товарів

Основні види інформації:

- **статистична інформація** – це офіційна документована державна інформація, що дає кількісну характеристику подій та явищ, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя України;
- **масова інформація** – це публічно поширювана друкована (газети, журнали, бюлетені тощо) й аудіовізуальна інформація (радіомовлення, телебачення, кіно, відеозапис тощо);
- **інформація про діяльність державних органів влади й органів місцевого і регіонального самоврядування** – це офіційна документована інформація, що створюється в процесі поточної діяльності законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого і регіонального самоврядування;
- **правова інформація** – це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо;
- **інформація про особу** – це сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про особу;
- **інформація довідково-енциклопедичного характеру** – це систематизовані, документовані або публічно оголошені відомості про суспільне, державне життя та навколишнє природне середовище;
- **соціологічна інформація** – це документовані або публічно оголошені відомості про ставлення окремих громадян і соціальних груп населення до суспільних подій і явищ, процесів, фактів.

Інформаційні засоби експертизи товарів

- **Документ** – це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео- фотоплівці або на іншому носіїві.

- **Основні реквізити документа:**

- обліковий чи реєстраційний номер;
- найменування організації, підпис компетентної особи, її посада;
- дати затвердження, прийняття чи введення в дію документа;
- прізвище особи, яка затвердила чи прийняла документ.

- **Документ буває:**

- первинний (містить вихідну інформацію)
- вторинний (є результатом аналітико-синтезованого й іншого опрацювання одного або декількох документів).

- **Одержання інформації** – це набуття, придбання, накопичення відповідно чинного законодавства України документованої або публічної оголошеної інформації громадянами, юридичними особами або державою.

Інформаційні засоби експертизи товарів Характеристика товаросупровідних документів

- **Товаросупровідні документи** – документи, що містять необхідну та достатню інформацію для ідентифікації партії товарів на всьому шляху товаропросування.
- **Нормативна документація**, яка діє у визначений час у країні, включає вимоги за органолептичними, фізико-хімічними, мікробіологічними показниками, а також за показниками безпеки.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Товаросупровідні документи поділяють

кількісні

якісні

розрахункові

комплексні

Інформаційні засоби експертизи товарів Характеристика товаросупровідних документів

- **Кількісні ТСД** – документи, призначені для передання і збереження інформації про кількісні характеристики товарів або товарних партій (належать пакувальні листи, специфікації, акти про встановлену розбіжність у кількості товарів, комерційні акти, акти відбору зразків).
- Акти про встановлену розбіжність у кількості товарів складають, коли фактична кількість товарів під час приймання не збігається з кількістю, указаною в документах. Акт складають у присутності матеріально відповідальної особи підприємства-одержувача, представника іноземного постачальника, а за його відсутності й згоди – експерта ТПП або компетентного представника незацікавленої організації.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Комерційний акт – документ, який складається, якщо виникають суперечності між договірними сторонами під час транспортування товарів або в разі виявлення в пункті призначення нестачі пошкоджень чи псування вантажу.

- **Специфікація** – документ, що підтверджує поставку товару за номенклатурою та кількістю, передбаченими контрактом.
- **Пакувальний лист** – документ, у якому відображаються всі види й сорти товару, наявного в кожному товарному місці (наприклад, у контейнері, ящику, коробці), тобто він дає інформацію про кількість кожного сорту (число одиниць в упаковці) і номер упаковки (місця). Зазвичай його використовують тоді, коли одна упаковка містить різні за асортиментом товари.
- **Комплектовочна відомість** – документ, у якому вказується, якими частками комплектної поставки є ті частини та деталі, що поставляються.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

• **ТСД якості** – документи, призначені для передання і збереження інформації про якість товарів.

• ТСД якості містять:

- відомості про якісні характеристики товарів,
- значення характеристики товарів,
- градації якості,
- найменування товарів,
- виробників товарів (постачальників, відвантажувачів),
- дата виготовлення (відвантаження),
- інші необхідні відомості.

• **Документи якості поділяються на обов'язкові та необов'язкові.**

• **До обов'язкових** належать сертифікати відповідності товарів, які мають проходити обов'язкову сертифікацію, і посвідчення якості, якщо в стандарті передбачена їхня наявність (Посвідчення про якість – це вид ТСД, призначених для інформування про градації якості та ідентифікацію партії даних. Перелік відомостей, що мають

містити посвідчення про якість, установлюється в стандартах.

До якісних ТСД належать сертифікати, посвідчення якості, протоколи досліджень, заява-декларація (документ, який оформляється на товари, що не ввійшли в номенклатуру продукції, яка підлягає обов'язковій сертифікації).

• **До необов'язкових** – протокол випробувань (офіційний документ, який складається за підсумками проведення випробувань того або іншого виду продукції спеціалізованими організаціями). Протокол випробувань – це невід'ємна умова для видання сертифікатів відповідності або якості, якщо сертифікація здійснюється з проведенням сертифікаційних випробувань.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

- **Розрахункові ТСД** – це документи, призначені для документального оформлення угоди про ціни, оплату транспортних витрат, спільне (або одностороннє) покриття витрат, у тому числі транспортних, інших витрат, якщо в складеному договорі закупівлі-продажу (або постачанні) ці відомості були непередбачені.
- **Основним призначенням розрахункових ТСД** є інформація про ціну та вартість товару для його оплати. До розрахункових ТСД належать протокол узгодження цін, рахунки, рахунки-фактури й інші документи про ціни.
- **Рахунок-фактура (англ. invoice)** використовується як як документа, у якому зазначено суму належного за товар платежу, а також як супровідний документ. Рахунок містить такі дані:
 - номер і дату виписки рахунку,
 - найменування і банківські реквізити вантажовідправника та вантажоодержувача,
 - Найменування,
 - інші відомості, що ідентифікують товар, ціну і вартість товару,
 - додаткові відомості про отримані послуги (пакування, транспортування, пересилка і тощо).

Інформаційні засоби експертизи товарів Характеристика товаросупровідних документів

- **Комплексні ТСД** – документи, призначені для передання й збереження інформації про кількісні, якісні й вартісні характеристики товарних партій, а також для кількісного врахування їх у процесі товаропросування.

До комплексних ТСД належать:

- *прибутково-видаткові накладні,*
- *товарно-транспортні накладні,*
- *залізничні накладні,*
- *коносаменти*
- *декларації (податкові, митні).*

Накладна містить таку інформацію про товар:

- найменування й інші ідентифікувальні ознаки товару (сорт, артикул тощо),
- кількість (в одиницях),
- загальну суму (з урахуванням податку на додану вартість) вартості товару.

Підписується матеріально відповідальними особами, що здали й прийняли товар, завіряється печатками підприємств постачальника й одержувача.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Форми накладних, що застосовуються на різних етапах товаропросування:

-товарно-транспортні накладні (основний документ на перевезення вантажів, який заповнюється постачальником і призначений для інформування одержувача про комплекс характеристик товару)

-залізнична накладна (що оформляється під час відправлення товару залізничним транспортом. За призначенням й змістом вона є аналогічною товаро-транспортній накладній, лише з незначними відмінностями. Транспортний розділ залізничної накладної заповнюється під час перевезення й здійснення вантажно-розвантажувальних робіт),

-автомобільна накладна,

-річна накладна,

-авіаційна накладна (це документ, що підтверджує наявність договору між вантажовідправником і перевізником (авіалінією або агентом авіакомпанії) про перевезення вантажу авіалініями перевізника. Авіанакладна виписується вантажовідправником або його агентом, Авіанакладна може використовуватися як митна декларація),

-морський (океанський) коносамент, безумовний транспортний документ, коносамент чартер-партії (документ, що видається перевізником вантажу вантажовласнику

Коносамент виконує три основні функції:

– свідчить про укладення договору на перевезення вантажу морським шляхом, за яким перевізник зобов'язується доставити вантаж;

– засвідчує прийняття вантажу для перевезення;

– є ТСД, оскільки дає право на одержання вантажу тому, на кого він виписаний.) У коносаменті обов'язково має зазначатися найменування судна, перевізника, місце призначення вантажу, місце навантаження судна, повне ім'я відправника й одержувача, найменування вантажу, фрахт, місце і час видачі коносаменту, кількість складених примірників, підпис капітана.)

•-транспортні документи за змішаних перевезень- (транспортний документ (накладна, коносамент) на вантаж, який підтверджує укладення договору змішаного (комбінованого) перевезення, оформлюється оператором змішаного (комбінованого) перевезення і передається з вантажем під час його перевезення двома або більше видами транспорту. Цей документ можуть підписувати перевізник, оператор змішаного перевезення, їхні повноважні агенти, капітан і його агент).

•Акцизна декларація – це документ, що заповнюється на бланку уніфікованого адміністративного документа форми МД-2 (МД-3) і містить відомості про вантаж (товари, що входять до переліку товарів, увезення яких на митну територію України здійснюється за умови оформлення попередньої вантажної митної декларації на окремі підакцизні товари та внесення митних платежів), який буде ввезено на митну територію України.

ТСД, подтверждающие количество

Упаковочные
листы

Укладываются в транспортную упаковку

Спецификации

Приложение к договору поставки

Акты об
установлении
расхождения
в количестве
товаров

Составляются при расхождении фактического количества товара с указанным в ТСД. Чаще всего – при приемке импортного товара.

Коммерческие
акты

Составляются при расхождении фактического количества товара с указанным в ТСД при приемке товара от железной дороги.

Расчетные ТСД

Счета

Счета-фактуры

Комплексные ТСД

Накладные

в трех экземплярах
(для поставщика, бухгалтерии и
собственного учета)

Налоговые
накладные

Товаротранспортные
накладные (ТТН)

в трех экземплярах
(для поставщика, бухгалтерии и
собственного учета)
в четырех экземплярах если
транспорт принадлежит
посторонней организации

ТСД, подтверждающие качество

Сертификаты качества

Сертификаты соответствия

**Эксплуатационные документы (ЭД) —
документы, предназначенные для передачи и
хранения информации о правилах эксплуатации
сложнотехнических товаров**

ГОСТ 26119-97

Номенклатура ЭД

Руководство по эксплуатации — ЭД, предназначенный для обеспечения потребителя всеми сведениями, необходимыми для правильного использования и обслуживания изделия

Паспорт (ПС) — ЭД, удостоверяющий гарантированные изготовителем основные параметры и характеристики изделия

Этикетка (ЭТ) — ЭД, предназначенный для изложения основных 5-6 показателей и сведений, требующихся для эксплуатации изделия (без ПС, или в случае, когда нецелесообразно наносить маркировку на изделие)

НАКЛАДНАЯ № _____ от _____

Отправитель: _____

Лицензия _____

Получатель: _____

Банковские реквизиты _____

Договор № _____

№ п/п	Код	Наименование Лекарственного средства	Се- рия	Ед. изм.	Кол.	Цена за- вода из- готови- теля	Нацен- ка %	Цена оптовая без НДС	Сумма без НДС	Наценка %	Цена розничная	Сумма
1		анальгик р-р д/к №10	150211	уп	20							

Количество наименований

Всего без НДС по товару
по таре

НДС

Итого

Оплата в течение _____ дней

Товар сдал _____ / / Товар принял _____ / / Товар получен «__» _____ 2011 г.

Кол-во мест _____ К перевозке принял мест _____ Подпись: _____ Подпись: _____

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО "ФАРМАК"

УКРАИНА, 04080 г. Киев-80, ул. Фрунзе, 83
 Тел./факс(044) 417-10-55 Тел.(044) 417-82-20
 Тел./факс(044) 239-19-38 Тел. (044) 417-56-46 (круглосуточно)

Сертификат качества № 342

КОРВАЛОЛ® капли для перорального применения по 25 мл во флаконе

Номер серии: 3421206 № Рег. свидетельства: UA/2554/01/01
 Количество продукции: 102,9 г/мл фл. Срок действия рег.свидетельства: 25.01.2010
 Дата производства: 12.2008
 Анализ выполнен по: АНД к РС №UA/2554/01/01
 Страна-получатель: Украина

Наименование показателей	Требования АНД(спецификации)	Результаты анализов
Описание:	Прозрачная бесцветная жидкость со специфическим запахом	Соответствует
Подлинность		
ГЖХ	Времена удерживания основных пиков препарата и раствора СОВС эталонного эфир а-бромизовалериановой кислоты и метода, а также РСО эталона должны совпадать с точностью ±2%	Соответствует
Реакция с р-ром серебра нитрата	Должна быть положительной	Положительная
УФ-спектр	В области от 220 до 300 нм должен наблюдаться максимум при 240±2 нм	239,17 нм
pH	От 4,0 до 7,0	6,67
Плотность	От 0,924 до 0,929 г/см ³	0,926 г/см ³
Показатель преломления	От 1,3642 до 1,3658	1,3655
Этапель	От 0,420 до 0,460 г/мл	0,439 г/мл
Бромид-ион	Не более 0,0008 г/мл	Отсутствие
Объем старшего эталона	От 23,75 до 26,25 мл	24,8 мл
Количественное определение		
Этиловый эфир а - бромизовалериановой кислоты	От 0,018 до 0,022 г/мл	0,02 г/мл
Фенобарбитал	От 0,0164 до 0,0201 г/мл	0,0196 г/мл
Микробиологическая чистота		
Бактерии	Не более 1000 в 1 г	
Грибы	Не более 100 в 1 г	не обнаружены
Бактерий сем. Enterobacteriaceae	Должны отсутствовать	Соответствует
Pseudomonas aeruginosa	Должны отсутствовать	Соответствует
Staphylococcus aureus	Должны отсутствовать	Соответствует
Упаковка	Должна отвечать требованиям	Соответствует
Маркировка	Должна отвечать требованиям	Соответствует
Срок годности:	2 года с месяца	до 07.2009

Условия хранения: В защищенном от света месте, при температуре от 15 °С до 25 °С.

Заключение: Отвечает требованиям АНД к РС №UA/2554/01/01

Разрешено к реализации

Уполномоченное лицо

Директор по качеству

Відділ контролю якості
 Ідентифікаційний код 00421108
 04.01.2007

О. Алексейчук.

04.01.2007

Оригінал (видається покупцю) _____
 Копія залишається у продавця _____

Підприємство зазначити повністю „Х“

Податкова накладна

Затверджено наказом ДПА України від 30.07.97р. №165 (у редакції наказу ДПА України від 08.10.98р. №469) з урахуванням змін, внесених наказом ДПА України від 30.06.05р. № 244

<p>Особа (платник податку)- продавець</p> <p>Продавець _____ <small>(Ім'я продавця, ім'я підприємства-для фізичної особи)</small></p> <p>Місце знаходження продавця _____ Номер телефону _____ Номер свідоцтва про реєстрацію платника податку на додану вартість (продавця) _____</p> <p>Умова поставки _____ <small>(Форма поставки-правовий опис товару)</small></p>	<p>Особа (платник податку)- покупець</p> <p>Покупець _____ <small>(Ім'я покупця, ім'я підприємства-для фізичної особи)</small></p> <p>Місце знаходження покупця _____ Номер телефону _____ Номер свідоцтва про реєстрацію платника податку на додану вартість (покупця) _____</p> <p>Форма проведених розрахунків _____ <small>(Банковий, готівка, оплата з рахунок, чек тощо)</small></p>
---	--

Р О З Д І Л	Дата відвантаження (виконання поставок) (оплати*) товарів (послуг)	Номіналітур поставок товарів (послуг) продавця	Одиниці виміру товару	Кількість (об'єм, обсяг)	Ціна поставок одиниці продукції без урахування ПДВ	Обсяг поставок (без оподаткування) без урахування ПДВ, що підлягають оподаткуванню за ставками				Загальна сума коштів, що підлягає оплаті
						20%	0% (реалізація на митній території України)	0% (експорт)	Звільнення від ПДВ	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I	Усього по розділу I									
II	Товарно-транспортні витрати									
III	Зворотна (заставна) тара									
IV	Надано покупцю	надбавка (+)								
		знижка (-)								
V	Всього по розділах I+ II(+,-)IV									
VI	Податок на додану вартість									
VII	Загальна сума з ПДВ									

Суми ПДВ, нарахувані (сплачені) у зв'язку з поставкою товарів (послуг), зазначених у цій накладній, визначені правильно та відповідають сумі податкових зобов'язань продавця, і включені до реєстру первинних та виданих податкових накладних

М.П. _____
(Підпис і прізвище особи, яка склала податкову накладну)

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Маркування товарів

Маркування – текст, умовні позначення або малюнок, нанесені на упаковку і (або) товар, а також інші допоміжні засоби, призначені для ідентифікації товару або окремих його властивостей, доведення інформації до споживача про виготовлювачів (виконавців), кількісні і якісні характеристики товару.

Основні функції маркування:

1. Інформаційна функція маркування є основною. У зв'язку з цим найбільшу питому вагу в маркуванні має основоположна та споживацька інформація, меншу комерційна. Основоположну інформацію на маркуванні дублює той же вид інформації в ТСД. Розбіжність даних основоположної інформації в цих документах може бути ознакою фальсифікації товару.
2. Ідентифікаційна, рекомендаційна й обмежувальна функції маркування забезпечують простежування товарних партій на всіх ланках товаропросування та зберігання товарів.
3. Мотиваційна, емоційна та пропагандистська функції взаємозв'язані. Яскраво оформлене маркування, що пояснює тексти, застосування зрозумілих символів викликають у споживача позитивні емоції і є важливою мотивацією для прийняття рішення про придбання товару.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Маркування товарів

- **Вимоги до маркування** поділяють на загальні та специфічні.
 - **Загальні вимоги** регламентуються законом «Про захист прав споживачів», Технічним регламентом щодо правил маркування харчових продуктів і включають найважливіші з них, які звичайно називаються вимогами «трьох Д» – достовірність, доступність та достатність.
 - **Специфічні вимоги** для маркування: чіткість тексту та ілюстрацій; наочність; однозначність тексту, його відповідність споживним властивостям товару; наведені на маркуванні відомості не повинні вводити покупця й споживача в оману щодо кількості, якості, виробника, країни походження; для маркування слід використовувати незмивні, стійкі до впливу зовнішнього середовища фарби, дозволені органами Держсанепідслужби.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Структура маркування

Маркування може включати три складові елементи:

-короткий текст (форма письмової інформації є найбільш поширеним елементом маркування, виконує всі основні функції маркування, але більше йому притаманні інформаційна та ідентифікаційна функції. Питома вага тексту залежно від призначення маркування та її носія коливається за площею в межах від 50 до 100%),

-малюнок (не завжди є елементом маркування, проте він має високий ступінь доступності і переважно виконує мотиваційну й емоційну функції. Питома вага і ступінь доступності інформації малюнка коливається в межах від 0 до 50% усієї товарної інформації на маркуванні).

- умовні позначення товару або інформаційні знаки (характеризуються логічністю, невеликою площею за достатньої інформативності, проте інформація не завжди є доступною. У товарному маркуванні вони зустрічаються значно рідше, їх мета – ідентифікувати товар конкретної фірми, виділити його з маси аналогічних товарів).

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

• *Харчові продукти, що знаходяться в обігу в Україні, згідно з Законом України «Про безпечність та якість харчових продуктів» етикетуються державною мовою України та містять у доступній для сприймання споживачем формі інформацію про:*

- 1) загальну назву харчового продукту;
- 2) назву, повну адресу і телефон виробника, адресу потужностей (об'єкта) виробництва, а для імпортованих харчових продуктів – назву, повну адресу і телефон імпортера;
- 3) кількість нетто харчового продукту у встановлених одиницях вимірювання (вага, об'єм або поштучно);
- 4) склад харчового продукту в порядку переважання складників, у тому числі харчових добавок та ароматизаторів, що використовувалися під час його виробництва;
- 5) калорійність і поживну цінність із вказівкою на кількість білка, вуглеводів та жирів у встановлених одиницях вимірювання на 100 грамів харчового продукту;
- 6) кінцеву дату споживання «Вжити до» або дату виробництва та строк придатності;
- 7) номер партії виробництва;
- 8) умови зберігання та використання, якщо харчовий продукт потребує певних умов зберігання та використання для забезпечення його безпечності та якості;
- 9) застереження щодо споживання харчового продукту певними категоріями населення (дітьми, вагітними жінками, літніми людьми, спортсменами й алергіками), якщо споживання такого продукту може негативно впливати на їх здоров'я.

Текст для етикетування харчових продуктів для спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів і дієтичних добавок підлягає обов'язковому затвердженню центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я.

Окрім стандартів і закону, вимоги до складу маркування окремих груп товарів установлюються Правилами роздрібної торгівлі непродовольчими і продовольчими товарами та Правилами торговельного обслуговування населення.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Інформаційні знаки

• **Інформаційні знаки** – умовні позначення, призначені для ідентифікування окремих або сукупних характеристик товару. Інформаційні знаки наносяться на упаковку, товар і (або) інші носії інформації (ярлики, бирки, експлуатаційні документи тощо). Вони мають усі функції, властиві маркуванню. Інформаційним знакам властива стислість, виразність, наочність і швидка розпізнаваність. Інформаційні знаки – товарні, компонентні, розмірні, знаки найменування місця походження, попереджувальні, маніпуляційні, екологічні, акцизне маркування, розмірні, штрихове кодування.

1. Стислість (лаконічність) обумовлена тим, що як інформаційні знаки можуть застосовуватися окремі слова, літери, цифри, малюнки, символи.

2. Виразність і наочність інформаційних знаків зумовлюються формою, кольором, сполученням окремих символів, що відповідають певним естетичним вимогам споживачів.

3. Швидка розпізнаваність інформаційних знаків досягається за рахунок застосування загальноприйнятих символів, зображення яких не потребує спеціальних знань.

Інформаційні засоби експертизи товарів Характеристика товаросупровідних документів *Товарні знаки*

Товарними знаками називають позначення, за якими товари і послуги одних осіб (громадян або юридичних осіб) відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб. В Україні правова охорона товарних знаків здійснюється Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Класифікація товарних знаків може здійснюватися за різними ознаками. Залежно від об'єктів, інформацію про які вони надають, товарні знаки, поділяються на підгрупи – фірмові й асортиментні (іменні). За видом власності розрізняють індивідуальні та колективні товарні знаки, за формою подання:

- словесні (слова й аббревіатури);
- зображувальні (композиції ліній, фігур, форм на площині);
- об'ємні (композиції фігур у трьох вимірах, тобто у формі самого виробу або його упаковки – флакони, пляшки тощо);
- комбіновані (сполучення зображувальних, словесних і об'ємних елементів).

Товарні знаки можуть бути виконані будь-яким кольором чи в поєднанні кольорів.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Фірмові товарні знаки

Фірмові товарні знаки поділяють на:

-**Звичайні** (звичайні фірмові, які розробляються власником або за його дорученням спеціалістами-дизайнерами. При цьому не передбачається їхня обов'язкова реєстрація, власник не одержує свідоцтва та права на нього)

-**Престижні** (престижні фірмові знаки можуть надаватися фірмам за їх особливі заслуги перед державою. Як престижні фірмові знаки можуть використовуватися зображення призів, медалей та інших знаків відмінності, отриманих фірмами на міжнародних, регіональних і національних виставках. Ці знаки не реєструються в патентних органах).

-**Асортиментні** (знаки, призначені для ідентифікації асортиментної належності)

-**Видові** (за видом товару, рідко застосовуються самостійно, частіше їх використовують у комбінації з марочним знаком)

-**Марочні** (за торговою маркою або назвою товару). Фірмові ТЗ – знаки, призначені для ідентифікації виробника (виготовлювача) товарів або послуг. Знак або ім'я, властиві конкретному виду товару з певними споживними властивостями, що відрізняють його від інших товарів того ж виду.

За формою подання інформації вони бувають

- словесні,
- зображувальні
- комбіновані.

Існують три основних типи позначення фірмових знаків:

- фірмове ім'я – слово, літера, група слів або букв, що можуть бути вимовлені;
- фірмовий знак – символ, малюнок, відмітний колір або позначення;
- торговий знак – фірмове ім'я, фірмовий знак, товарний образ або їхнє поєднання, офіційно зареєстровані в Міжнародному реєстрі та захищені юридично, на що вказує знак ®, розміщений поруч із товарним знаком. Якщо товарні знаки є власністю фірми, то вони можуть мати знак ©, із моменту подання заявки до патентного відомства розміщують також позначку ™.

Інформаційні засоби експертизи товарів Характеристика товаросупровідних документів *Фірмові товарні знаки*

• **Знаки назв місця походження товару** поділяються на:

-**міжнародні** (міжнародні знаки, що включають одну або декілька літер і цифровий код. Знаки країн походження можуть бути складовою частиною інших інформаційних знаків)

-**національні** (в Україні використовується національний знак походження «Made in Ukraine» («Зроблено в Україні», Національний знак відповідності – знак, що підтверджує відповідність продукту вимогам, установленим національними стандартами чи іншими нормативними документами.)

-**транснаціональні (регіональні)** знаки відповідності – знаки, що підтверджують відповідність продукції вимогам, установленим регіональними стандартами.

Інформаційні засоби експертизи товарів Характеристика товаросупровідних документів *Фірмові товарні знаки*

Штрихові коди – це інформаційний знак, призначений для автоматизованих способів ідентифікації та обліку інформації про товар, що закодована у вигляді комбінації послідовно розміщених паралельних штрихів і проміжків між ними, розміри та розташування яких установлені певними правилами.

• *Використання штрихового коду з використанням ЕОМ забезпечує оптимізацію таких процесів для:*

– *виробників* – підрахунок кількості виробленої продукції, її сортування і роздільне складування різних видів, найменувань, сортів; підрахунок товарних запасів; формування товарних партій під час виконання замовлень;

– *оптових посередників* – приймання товарів за кількістю й асортиментом; підрахунок і контроль товарних запасів на складах; відвантаження в роздрібну торговельну мережу, транспортним організаціям;

– *транспортних організацій* – швидке і безпомилкове приймання та відвантаження товарів;

– *роздрібною торгівлі* – приймання товарів за кількістю й асортиментом; оптимальне розміщення товарів у складі; підрахунок і контроль товарних запасів у магазинах; контроль за збереженням товарів; забезпечення ритмічного поповнення запасів товарів у міру їх реалізації.

Інформаційні засоби експертизи товарів

Характеристика товаросупровідних документів

Фірмові товарні знаки

Штрихове кодування поділяється на два види: європейський – EAN і американський – UPC.

Інформація структури штрихового кодування має комерційний характер і малодоступна для споживача.

- **Перші дві цифри** позначають код країни, де знаходиться організація, що зареєструвала виробника, його товар і присвоїла їм порядкові номери. Код країни на штриховому кодуванні може не збігатися з країною походження товару, оскільки виробник або продавець мають право зареєструватися не у вітчизняному банку даних, а в закордонному. Кожній країні асоціації EAN централізовано видають діапазони кодів. Коди (префікси) найчастіше бувають двозначні, але іноді можуть бути тризначними (Україна – 482) за рахунок зменшення коду виробника на один знак.

- **Код виробника (3–5 цифр)** централізовано привласнює національний орган країни.

- **Цифрах з 6-ї по 12-ту**, містять інформацію про товар: найменування, сорт, артикул, колір, масу, розмір та інші дані. Будь-які зміни, внесені до товару, що впливають на його ідентифікацію, потребують перекодування. Лише зміни цін не спричиняють зміни штрих-коду.

- **Цифри з 9-ї по 13-у** подають інформацію про упаковку товарів.

- **Останній код (8, 13 або 14-а цифра)** – контрольне число, призначене для зчитування штрихового коду сканером за алгоритмом EAN.

Контрольне число знаходять шляхом визначеної послідовності арифметичних дій:

- нумерують позиції цифр справа наліво (контрольна цифра на першій позиції);
- складають значення цифр, що стоять на парних позиціях коду;
- отриманий результат помножують на три;
- додають значення цифр, що стоять на непарних позиціях коду (окрім першої);
- визначають контрольне число як цифру, яку необхідно додати до розрахованого, щоб отримати найближче число, кратне 10.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

1. Загальні положення організації проведення експертиз.
2. Підготовчий етап проведення експертизи (подання, реєстрація та аналізування заявки).
3. Основний етап проведення експертизи (організація проведення експертизи).
4. Заключний етап проведення експертизи (оформлення акта експертизи).
5. Аналізування оформлених документів.
6. Повноваження і відповідальність під час проведення експертизи.

Товарознавча експертиза

Залежно від галузі професійної діяльності *Товарознавча експертиза* - це дослідження якості (споживчих властивостей, безпеки), кількості та відповідності умовам нормативної документації, умовам договору (контракту) партії або окремого товару з наданням мотивованого, незалежного(об'єктивного), кваліфікованого висновку

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

експерти ТПП проводять експертизу

з контролю якості

з контролю кількості

з контролю комплектності
вітчизняної й імпортової продукції

критерії оцінювання

- норми і положення чинних нормативно-правових документів;
- умови контрактів;
- документи на об'єкт експертизи;
- нормативна документація на конкретний вид продукції;
- технічна та/або технологічна документація;
- матеріали експертизи;
- зразок-еталон або його дублікат;
- маркування постачальника.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Етапи надання послуги з експертизи:

- 1) подання, реєстрація й розглядання заявки;**
- 2) організація проведення експертизи;**
- 3) дослідження об'єкта експертизи:**
 - експертиза кількості вантажних місць/виробів, що надійшли в транспортному засобі / транспортному обладнанні (контейнері) (ТЗ/ТО);
 - експертиза кількості виробів, що надійшли у вантажних місцях;
 - експертиза якості товару тощо.
- 4) оформлення результатів експертизи;**
- 5) аналізування оформлених документів;**
- 6) реєстрація й видача акта експертизи замовнику.**

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

завдання експертизи:

- перевірка кількості, комплектності;
- перевірка якості, відповідність технічного/працездатного стану обладнання умовам контракту, законодавчим чи регламентуючим вимогам, зразку-еталону;
- перевірка пакування, маркування продукції;
- відбір зразків (проб);
- передвідвантажувальний огляд (перевірка кількості, комплектності тощо);
- визначення фактичної кількості, комплектності (за відсутності відповідних критеріїв оцінювання);
- визначення якості, стану пакування та/або маркування (за відсутності відповідних критеріїв оцінювання);
- визначення втрати якості продукції у відсотках (за наявності дефектів);
- визначення товаровиробника згідно з маркуванням;
- визначення продукції як такої, що була в експлуатації.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

При проведенні товарознавчої виділяють три етапи

підготовчий

основний

заключний

Подання заявки
Реєстрація заявки
Аналізування заявки

Організація
проведення
експертизи

оформлення акта
експертизи

Мета підготовчого етапу – отримання документів про призначення та проведення експертизи, визначення стосунків експерта та замовника експертизи.

Мета основного етапу – проведення експертного дослідження відповідно до завдання експертизи.

Мета заключного етапу – аналіз і оцінювання отриманих результатів, їхнє документальне оформлення.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

- **Для виконання завдання експертизи замовник повинен надати експерту оригінали наступних документів: (Формулювання завдання експертизи в заявці замовника, наряді й акті експертизи повинні бути ідентичними).**
 - нормативні документи (стандарти, технічні умови (ТУ), інструкції тощо);
 - контракт з усіма чинними на дату подання додатками, специфікаціями, додатковими угодами та іншими документами, які є невід'ємними його частинами;
 - транспортні документи (залізнична накладна, міжнародна автомобільна накладна, книжка міжнародного дорожнього перевізника при необхідності, авіаційна вантажна накладна, коносамент і т.п.);
 - розрахункові документи (рахунок-фактура – (Invoice), специфікація);
 - товаросупровідні документи (відвантажувальна специфікація, пакувальні листи, сертифікат якості й т.п.);
 - документи про виклик представника постачальника (оригінал листа, якого надіслано факсимільним зв'язком або електронною поштою, копію телеграми з відбитком календарного поштового штемпеля, підтвердження реєстрації телефонограми тощо) – за потреби

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Не пізніше наступного робочого дня, після закінчення експертизи, оформлені акт експертизи та наряд експерт повинен здати до відповідного підрозділу ТПП. Керівник підрозділу або уповноважена ним особа аналізує оформлені документи експертизи з метою контролю за:

- повнотою досліджень відповідно до завдання експертизи;
- правильністю та обґрунтованістю зробленого висновку;
- якістю та своєчасністю оформлення акта експертизи;
- відповідністю вартості експертизи, що зазначена в наряді, встановленим тарифам

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Термін аналізування документів експертизи, як правило, не повинен перевищувати одного робочого дня. За результатами аналізування документів з експертизи керівник підрозділу або уповноважена ним особа приймає відповідне рішення:

- реєстрація та видача акта експертизи замовнику (за умови дотримання встановлених вимог до проведення експертизи та оформлення акта експертизи);
- проведення заходів впливу у вигляді коригування або проведення контрольної експертизи (у разі, якщо в документах експертизи виявлені невідповідності встановленим вимогам).

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

- **Основна (первинна)** експертиза складається з попереднього, основного і заключного етапів. Призначається по заявці замовника експертизи.
- **Додаткова експертиза** призначається в тих випадках, коли експерт з-за незалежних від нього обставин не зміг дати вичерпні відповіді на питання, поставлені перед експертизою.

Наприклад, поява нових документів, які не подані експерту при проведенні первинної експертизи.

Результати додаткової експертизи оформлюються окремим актом, який доповнює акт первинної експертизи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

- У разі виникнення сумніву щодо правильності дій або висновків експерта керівник підрозділу приймає рішення щодо проведення **контрольної експертизи** (може бути пред'явлена вся партія продукції або її частина, якщо за результатами її перевірки можна виконати поставлене завдання, та зробити обґрунтовані висновки щодо правильності дій експерта).
- Для проведення **повторної експертизи** потрібно дотримуватися умов відповідності завдань повторної та первинної експертиз, а також наявності усієї партії продукції, перевіреної експертом під час первинної експертизи. Для проведення повторної експертизи керівник підрозділу повинен призначити кваліфікованого експерта або групу експертів. Присутність експерта, який проводив первинну експертизу, обов'язкова.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Умови проведення повторної експертизи:

- є не об'єктивним;
- є помилковим і неточним в слідстві неправильного або неповного проведення експертизи;
- є недостатнім, некомпетентним, некоректним, сумнівним, містить розбіжності з основною частиною акта;
- включає спірні висновки;
- суперечить доказам, які мають зацікавлені сторони.

Суб'єкт який вимагає проведення повторної експертизи повинен в письмовій формі пояснити свої мотиви.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Замовник експертизи має право:

- виходити з письмовою пропозицією щодо внесення змін до узгодженого терміну початку проведення експертизи, у формулювання завдання експертизи та обсягу робіт;
- порушувати клопотання щодо заміни експерта, з письмовим обґрунтуванням причин, що спонукали його до цього;
- направляти зауваження щодо роботи експерта та оскаржувати дії експерта перед керівником підрозділу або керівництвом ТПП;
- одержувати у письмовій формі акт експертизи;
- звертатися з обґрунтованою пропозицією щодо проведення повторної експертизи.

Замовник експертизи зобов'язаний:

- брати участь у проведенні експертизи;
- забезпечити належні умови для своєчасного і об'єктивного проведення експертизи;
- надавати експерту додаткові документи щодо об'єкта експертизи та матеріали експертизи;
- нести відповідальність за достовірність і повноту наданої інформації;
- дотримуватися укладених домовленостей;
- своєчасно вносити уточнюючі та додаткові дані щодо об'єкта експертизи;
- своєчасно та у повному обсязі сплачувати кошти за надану послугу з експертизи, незалежно від її результату;
- забезпечувати анонімність експертів (за потреби).

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Організатори експертизи та експерти, які діють за їх дорученням,
мають право:

- отримувати від замовника додаткову інформацію щодо об'єкта експертизи (за потреби);
- вільно викладати свою думку щодо об'єкта експертизи та інших питань, пов'язаних з проведенням експертизи;
- обирати методи оцінювання й аналізування відповідно до завдання;
- брати участь у проведенні випробувань, які проводять лабораторії, що акредитовані тільки на технічну компетентність;

Організатори експертизи та експерти, які діють за дорученням організаторів експертизи, зобов'язані:

- вживати заходів для організації і проведення експертизи згідно з укладеними домовленостями;
- дотримуватися вимог чинного законодавства України при проведенні експертизи;
- забезпечувати всебічне, якісне, об'єктивне проведення експертизи;
- забезпечувати конфіденційність інформації;
- нести відповідальність за несвоєчасне, неякісне та протиправне проведення експертизи, неповноту та недостовірність даних експертизи і, як наслідок, необґрунтованість висновків відповідно до вимог її проведення.
- Експерт несе персональну відповідальність за порушення процесу проведення експертизи, необ'єктивність та недостовірність результатів експертизи, а також за неналежне та несвоєчасне оформлення акта експертизи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Порушеннями проведення експертизи вважається:

- видача акта експертизи з навмисно неправдивим або необґрунтованим висновком експерта;
- вчинення дій, що перешкоджають організації і проведенню експертизи, або відмова в наданні експерту необхідних для проведення експертизи документів, матеріалів експертизи тощо;
- примушування експертів, що проводять експертизу, до видачі неправдивого висновку чи створення таких умов, які унеможливають проведення експертизи або призводять до її необ'єктивності;
- дискредитація або переслідування експертів за підготовлені ними об'єктивні висновки;
- залучення до проведення експертизи осіб, які є безпосередньо зацікавлені в її висновках.
- Особи, винні у вчиненні зазначених порушень, несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства України.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертизи кількості товарів

- **Експертиза кількості** – перевірка відповідності кількості товарних одиниць, маси у партії або в частині партії до числового значення, що містять у ТСД або у пакувальному листі.
- **Метою** кількісної експертизи є визначення кількості товару в товарній партії та кількісних характеристик одиничних екземплярів, чи комплексних пакувальних одиниць. Застосовують експертизу кількості – у випадках виникнення незгод між постачальником і одержувачем, при значних розходженнях між кількістю, зазначеною в ТСД, і кількістю, встановленою при вимірюванні у одержувача.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза кількості товарів

вимірювальний

реєстраційний

розрахунковий

Суцільне вимірювання

застосовується:

- для *неупакованих товарів* (наприклад, зерно, овочі, які надійшли насипом);
- для *упакованих товарів з нефіксованою масою, об'ємом чи довжиною у кожній упаковці*;
- при *порушенні пакування, вилученні товару із тари*

Вибіркове вимірювання

використовують для *упакованих товарів з однаковою фіксованою масою упаковки.*

Приблизне визначення кількості товару не допускається

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Під час зовнішнього огляду транспортного засобу/ транспортного обладнання (ТЗ/ТО) експерт повинен вжити таких заходів:

- ідентифікувати номер ТЗ/ТО з номером, який указано у транспортній накладній або в інших документах;
- перевірити комерційний та технічний стан ТЗ/ТО:
- наявність, кількість і справність ЗПП/пломб, включаючи цілість пломбувального дроту;
- відповідність/невідповідність та повноту контрольних знаків і відтисків ЗПП/пломб даним, що зазначені у транспортних документах;
- справність дверних запорів та пристроїв для пломбування;
- наявність видимих пошкоджень (перекосів каркасу, пошкоджень обшивки, кріплень та інших несправностей), через які може статися недостача, зіпсування, пошкодження вантажу, включаючи його намокання.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Перевірка стану пакування та маркування. Під час вивантаження експерт фіксує:

- вид та тип пакування, зазначаючи матеріал, з якого воно виготовлено (деревина, гофрований картон тощо) та матеріал допоміжних пакувальних засобів (металеві, полімерні стрічки, стрічки з тканини тощо);
- зовнішній стан пакування (механічні пошкодження – поломки, розриви, розрізи, потертості, деформація, підмочування);
- наявність та стан маркування вантажних місць (ідентифікаційних умовних позначок – тексту, знаків небезпеки, маніпуляційних та екологічних знаків, попереджувальних написів, штрихового кодування тощо);
- відповідність пакування та маркування законодавчим та/або регламентуючим умовам (за потреби).
- За результатами експертизи встановлюють:
- кількість та номери вантажних місць/виробів з непошкодженим/непорушеним пакуванням постачальника;
- кількість та номери вантажних місць з пошкодженням/порушенням пакування (поломки, розриви, розрізи, потертості, деформація, намокання або сліди від намокання тощо), включаючи кількість вантажних місць із битим склом, витіканням або висипанням вмісту, відкритих тощо);
- кількість та номери вантажних місць з неналежним маркуванням та/або без маркування.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

- **Особливості оформлення акта експертизи кількості товару.** В акті експертизи за кількістю перш за все зазначають дату і місце складання акта, точну назву і адресу постачальника і покупця, відомості про всіх присутніх на експертизі — посади, а також їх посвідчення, які надаються дня участі в перевірці.
- Фіксуються номери і дати документів рахунків-фактури, транспортної накладної, номер вагона, яким надійшов вантаж, дата відвантаження товару і прибуття вагона або контейнера з продукцією, а також прибуття його на склад одержувача.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

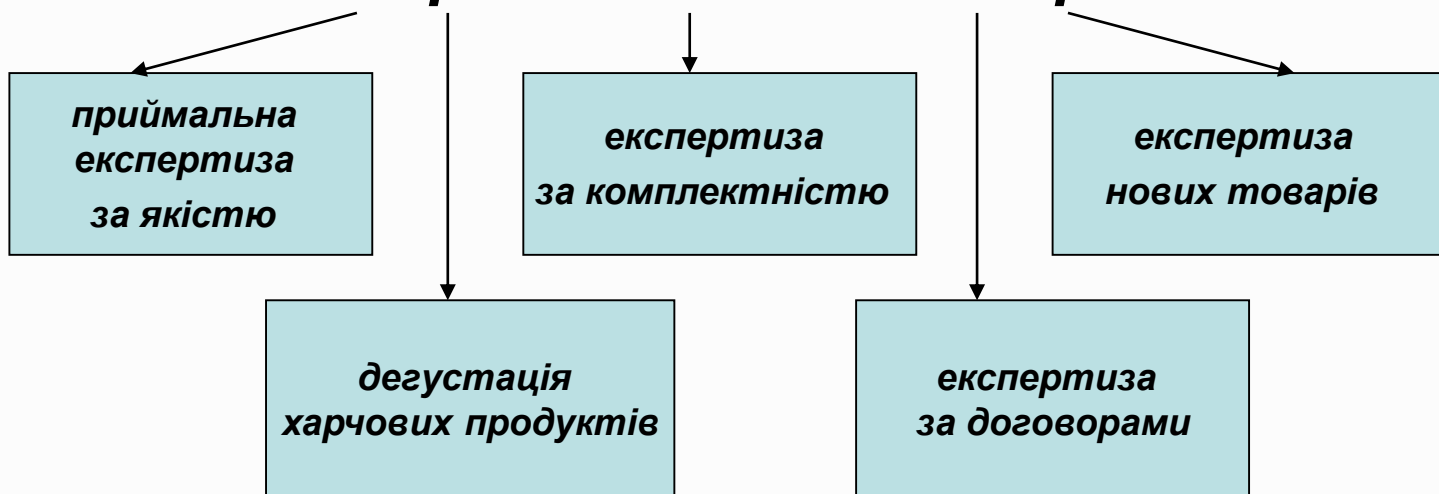
Експертиза якості – це оцінка якісних характеристик товару експертами для встановлення відповідності вимогам нормативних документів.

Метою експертизи якості є визначення якості товарів у товарній партії при здачі-прийманні або після довготривалого зберігання, або виявленні прихованих технологічних дефектів під час зберігання, коли звичайні терміни пред'явлення претензій постачальнику закінчились.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

Приймальна експертиза за якістю – це оцінка якості товарів експертами для підтвердження достовірності результатів під час приймання.

- Правова база експертизи базується на основі:
 - Інструкції про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного вжитку за якістю (від 25.04.1966 р.),
 - Інструкції про порядок та терміни приймання продукції імпортованих товарів за кількістю та якістю, відповідності та призначення рекламацийних актів (від 15.10.1990 р.)
 - Цивільного кодексу України.

Підставами для проведення приймальної експертизи за якістю є:

- розбіжність між постачальником та одержувачем за результатами приймального контролю, проведеного одержувачем у відсутність постачальника та неможливості його прибуття на повторне приймання;
- виявлена чи передбачувана невідповідність фактичної якості товару якості, вказаній у документах;
- якщо виявлено пошкодження упаковки (несправність, деформація, розчавлення, биття тощо);
- наявність значних якісних втрат під час транспортування або зберігання.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Правила проведення приймальної експертизи за якістю

1. Ознайомлення з нормативними документами на товари, пакування, маркування, методи досліджень, ознайомлення з ТСД.

2. Визначення якості товарів на відповідність вимогам чинних нормативних документів, договорів. За необхідності товари, які приймаються, можуть оцінюватися зіставленням зі зразками-еталонами. Вибір показників якості при приймальній експертизі визначається її метою та умовами проведення. Найчастіше експерти обмежуються оцінкою органолептичних показників, в основному зовнішнього вигляду, та частини фізико-хімічних показників (наприклад, маси, довжини, об'єму, відносної густини тощо), використовуючи найпростіші засоби вимірювань. Фізико-хімічні та мікробіологічні показники, для визначення яких потрібні складні методи оцінки якості, під час приймальної експертизи, зазвичай, не застосовуються, оскільки вони потребують тривалого часу.

3. Для перевірки якості продукції лабораторним методом відбирають зразки (проби). Відбір зразків (проб) продукції відбувається з об'єднаної (середньої) проби чи вибірки експертом або групою експертів у присутності осіб, які беруть участь в експертизі.

4. При неоднорідності товарної партії, а саме, партія має товари різної градації якості (стандартні, нестандартні, брак, відходи, 1-го чи інших сортів тощо), то експерт повинен виявити відсотковий вміст кожної фракції. Виявивши дефектні товари, експерт повинен відібрати зразки товарів із найбільш характерними дефектами та встановити причини їх виникнення. При необхідності чи на прохання замовника, експерта має право дати рекомендації щодо використання чи знищення дефектної продукції. У акті експертизи слід показати відсотковий зміст продукції з різноманітними чи найбільш характерними дефектами. Для виявлення виду та причин виникнення дефекту експерта має право направити зразки зіпсованої продукції в дослідну лабораторію. Відсутність в актах експертизи даних про характерні види дефектів або неправильне визначення їхнього виду може бути підставою для відхилення акта експертизи, що встановлює невідповідність якості товару.

5. При виявленні невідповідності якості товару, експерту слід зазначити в акті експертизи про стан тари та пакувальних матеріалів (їхня цілісність, достатність та надійність).

6. Експерт має право не проводити приймальну експертизу, якщо порушено цілісність товарної партії (наприклад, частину товару реалізовано) або пред'являються знеособлені товари, а також розпаковані або без ТСД.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

Експертиза товарів за комплектністю – це оцінка експертом наявності необхідних елементів комплекту та встановлення відповідності даних, зазначених у технічних документах і є однією з різновидів експертизи якості, оскільки цілісність або комплектність – це один з показників якості.

Підставою для проведення експертизи товарів за комплектністю є особливості товарів, цілісність яких забезпечується наявністю всіх необхідних елементів у комплекті. Крім того, комплектність впливає на функціональне та соціальне призначення товару, його довговічність, ремонтпридатність, ергономічні та естетичні властивості.

Правова база експертизи базується на основі Цивільного кодексу України.

Експертиза товарів за комплектністю застосовується в основному для непродуктивних товарів.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

Експертиза якості нових товарів – це оцінка якості товарів за номенклатурою показників, які характеризують ступінь новизни, можливість і доцільність їх реалізації.

Метою експертизи якості нових товарів – це оцінка всієї номенклатури показників якості або лише їхніх частин, наприклад, ступеня новизни. Ступінь новизни характеризується кількісними та якісними змінами споживчих властивостей, які формують та задовольняють нові потреби.

Новий товар – це продукція, яку призначено для реалізації і яка відрізняється від товарів, що вже є, аналогічного призначення зміненими споживчими властивостями.

Підставами для проведення експертизи нових товарів є:

- визначення практичної корисності товару;
- визначення показників якості, що можуть створити споживчі переваги;
- оцінка якості товарів за ступенем новизни;
- визначення можливості і доцільності випуску нових товарів у реалізацію.

Для експертизи якості нових товарів використовують різноманітні методи оцінки якості: органолептичний, вимірювальний, соціологічний, розрахунковий та експертний, але вирішальне значення має останній

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

• **Дегустація харчових продуктів** – оцінка органолептичних показників якості, яка проводиться перевіреними на сенсорну чутливість експертами

Метою дегустації харчових продуктів є одержання достовірних результатів під час органолептичної оцінки якості, зниження її суб'єктивності за рахунок високої професіональної компетентності експерта.

Підставами для проведення дегустації харчових продуктів є:

- експертиза нових товарів;
- проведення порівняльній оцінці відомих товарів, при необхідності виявлення якісних змін органолептичних показників;
- визначення товарних сортів та інших градацій якості.

Результати дегустації можуть бути виражені у вигляді опису окремих показників, а також у балах. У останньому випадку повинна бути розроблена шкала балової оцінки або повинні застосовуватися стандартні шкали.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Експертиза якості товарів

Експертиза товарів за договорами – це оцінка експертом дотримання вимог якості, які встановлені договорами купівлі-продажу

Підставою для проведення експертизи товарів за договорами є розбіжності між сторонами, які уклали договір купівлі-продажу.

Правова база проведення експертизи за договором комісії представлена:

- Цивільним кодексом України, законом «Про захист прав споживачів»,
- «Правила комісійної торгівлі непродовольчими товарами» (Наказ МЗЕЗ від 13.03.1995 № 37),
- «Правила роздрібної торгівлі продовольчими товарами» (Наказ Мінекономіки, європ. Інтеграції від 11.07.2003, № 185).

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

- **Асортиментна експертиза** — оцінка експертом кількісних та якісних характеристик товару для встановлення його асортиментної приналежності
- **Документальна експертиза** – оцінка експертом товарознавчих характеристик товарів, що основана на інформації товаросупровідних, технологічних та інших документів
- **Комплексна експертиза** – це оцінка експертом усіх характеристик товару на основі їх досліджень та аналізу документів. Комплексна експертиза призначається для дослідження товару для якого одночасно необхідно отримати висновки експертів різних галузей науки, техніки, виробництва

За результатами комплексної експертизи складається один акт, в якому кожен з експертів викладає свої методи досліджень об'єкта і робить висновки

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Навчальне електронне видання
комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

ЕКСПЕРТИЗА ТОВАРІВ

Візуальне супроводження курсу для студентів спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітній ступінь бакалавр

Укладачі
ДУБІНІНА Антоніна Анатоліївна,
ЛЕТУТА Тетяна Миколаївна

Відповідальна за випуск зав. кафедри товарознавства та експертизи товарів
д-р техн. наук, проф. А.А.Дубініна

Авторська редакція

План 2020 р., поз. 115

Підп. до друку 03.07.2020 р. Один електронний оптичний диск (CD-ROM);
супровідна документація. Об'єм даних 10,1 Мб. Тираж 10 прим.

Видавець і виготівник
Харківський державний університет харчування та торгівлі
вул. Клочківська, 333, м. Харків, 61051.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4417 від 10.10.2012 р.